

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam
Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In
Qvibvs Singvlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo
Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Secunda Pars. Vnionis fruitiva essentia & modus, quo tam ex parte Dei,
quam ex parte animæ, atque eius operationum contingit, exponitur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38621

Vid. jam quam spiritualiter sibi in sponsam elegit, passa est propter amorem suum, antequam celebraretur & consummetur matrimonium spirituale (quod licet in hac vita ingens sit donum, non tamen ex omni parte perficitur, quia in hac vita à DEO semper separari potest) eam in sua mansione collocat, qui eodem modo ac in caelo, in anima propriam mansionem in qua ipse immoretur sibi eligit: non autem divina Majestas, sicut antea in raptibus praeferat collocandam assumit: quia etiam si verum sit, quod in ipsis, ac etiam in oratione unionis praeferat hanc mansionem praecipuat DEVS ac tunc animam secum copulat: non tamen animam visum est vocari ad hoc, ut centrum suum, ac si alia esset; sed tantum partem superiorem ingrediatur. At parum refert, an hoc fiat uno vel alio modo: illud scitu dignum erit, magnum videlicet inter spirituale matrimonium & sponsalia discrimen versari, sicuti versatur inter sponfos, & eos qui ab invicem separari nullatenus possunt. Has apponit comparationes, non ideo, ut hic aliqua de corpore detur recordatio eodem modo ac si anima in illo non esset; sed tantum in solo spiritu, ac multo magis in spirituali matrimonio, quoniam in interiori centro anime haec anima uno celebratur, ubi DEVS ipse perpetuo inhabitat.

Sic igitur primum discrimen erit, quod in raptu siue unionis potentia suspenduntur, anima caca ac mu-

ta remanente, nec percipere valet, quia vel qualis sit gratia quae fruitur, quoniam ingens illa delectatio (de qua supra mentio facta est) quam anima experitur, quando conspiciat se adiacere DEO: ac cum iam ipsi copulatur, nihil penitus sentit, cum potentia omnes deperdantur. Hic valde diverseres se habet; vult siquidem ibi Dominus DEVS squalinas ab oculis erellere, & ut de gratis & donis ab ipso collatis aliquid anima & videat & intelligat, etiam si id modo mirabili fiat, eo quod in hac mansionem (in qua DEVS per matrimonium copulatur) constituta visione intellectuali per modum representationis veritatis, SS. Trinitas, tres quoque persone eidem manifestantur cum quadam inflammatione, quae prius spiritum ejus ad similitudinem perlucidissime nubis perlustrat, ac admirabili quadam notitia unius substantiae, unius potentiae, unius sapientiae ac unius Divinitatis tres personas esse cognoscit: & ita id quod fide intelligimus, ibi anima, ut ita dixerim, visu percipit; non tamen oculis corporeis hac visio efformatur, cum non sit imaginaria visio: neque hoc tantum: sed ibi tota tres persone ei communicantur, eandem alloquuntur, ac Evangelii verba, (Et Pater meus diligit eum, & ad eum venimus, & mansionem apud eum faciemus) eidem experientia ipsa manifestantur.

SECUNDA PARS.

Unionis fructiva essentia & modus, quo tam ex parte DEI, quam ex parte anima, atque eius operationum contingit, exponitur.

CAPVT X.

De supremo ac ineffabili Unionis fructiva gradu, in quo DEVS anima se manifestat, & ipsa DEO arcano tactu amplexuque conjungitur.

SPIRITUM humanum immediate DEO per amoris vinculum conjungi, & quodammodo Deificari, superioribus capitibus passim, ruditer tamen Minerva, docuimus, ac factarum Scripturarum & Patrum testimonium plenius corroboravimus. Restat jam ut clarius & apertius supremum illum Unionis fructivae gradum explicemus, in quo DEUS per illapsum ineffabili modo amplexum nobis se manifestat, ac amplexu quodam divino animam adstringit ac deosculatur, & converso illa DEUM per gustum & tactum spiritualem percipit, atque suavissimè amplexatur. Res tanè difficilis, & humana, imò & Angelicæ linguae ineffabilis, jure enim merito, gravissimi Patre, hanc cum DEO arcanam per amoris contactu unionem, ineffabilem praedicarunt. S. Augustinus lib. 83. *Questionum, quæst. 61. in fine* & *Tract. 7. in Ioan.* docet fieri ineffabili & incogitabili modo. S. Bernardus in *Epist. ad Fratres de monte Dei, in fine* ubi inquit: Hoc ergo ineffabile, id est, hoc vinculum amoris, cum non nisi ineffabiliter videatur, qui vult videre, cor munder, &c. S. Thomas *Opusc. 60. grad. 7. appellat osculum ineffabile, quia divinarum affectionum altitudo gustari potest, exprimi verò nequit.*

Multa sunt quæ Unionem hanc mysticam, siue

tactum DEI arcanum, intellectu difficilem ac inexplicabilem reddunt. Primum, Quia ratione DEUS in hac vita ita menti ille abatur, ut se manifestet, ac tangendum siue deosculandum præbeat, & tamen eum intellectus intueri ac clare cernere nequeat. Secundò, Quia fieri possit, ut anima per gustum & tactum DEUM clare percipiat, ac voluntate ipsa immediate jungatur. Deum, ut fieri queat, hanc ineffabilem unionem in voluntate ponit quàm in intellectu contingere.

Hæc & plurima alia, quæ ingentem in hac materia obscuritatem præferunt, ut ex ædè explicemus, quædam observabimus, quibus viam ad hujus felicissimæ Unionis naturam facilius percipiendam, Spiritu sancto propitio, aperiemus.

PRIMA OBSERVATIO.

§. I.

DUM Unionem fructivam & arcanam investigamus, non illam, quæ per habitualem gratiam, nec quæ per actualem amorem etiam ecstaticum & furorem, cujus supra Cap. 6. tres gradus prænotavimus, sed illam tantum inquirimus, quæ omnibus aliis eminet, in qua DEVS Sanctorum mentibus illapsus, per tactum & amoris amplexum suavissimum percipitur, qui tactus dicitur *Cognitio experimentalis DEI per gustum.* Nam, ut præclare annotavit D. Bonaventura in *Diala. salutaris, titulo 6. De donis, cap. 3. Differunt donum Intel-* In quo lectus, & donum Sapientiae, quia Intellectus est cognitio

donum in intellectu, & de donum sapientie. *Speculativa, & quasi cognitio per visum; sapientia vero est cognitio experimentalis & practica, & quasi cognitio per gustum; & ideo superior est sapientia, quia intellectus tantum dicit cognitionem vel visionem, sapientia supra cognitionem dicit delectationem. Et nota, quod intellectus foris stat, sapientia vero per affectum intrat, & ipsa delicias suggerit. Vnde dicitur Psal. 33. Gustate, & videte, quoniam suavis est Dominus. Gustare ad sapientiam pertinet, sed videre ad intellectum; quia quod intellectus acute invenit, sapientia ad spirituales delectationes convertit. Hæc D. Bonaventura. Et Cap. sequenti, ubi supra, Donum, inquit, sapientie est donum splendidissimum instar lucis, & sapidissimum instar mellis; non solum sicut mel, sed plusquam mel. Ad hoc Dono (ut multum probabiliter voluerunt) procedit hæc Vnio, quæ præcipue consistit in notitia saporis & experimentalis, per tactum sive gustum ipsius DEI.*

SECUNDA OBSERVATIO.

§. 2.

Cum Vnio ista fructiva sit perceptio sive notitia experimentalis DEI, non erit abs re præmittere quid sit ista experimentalis notitia sive perceptio, per quam voluntas dicitur DEVM experimentaliter per amorem cognoscere. *Experientia, ut præclare in hoc proposito adnotat D. Bonaventura l. 10. c. 6. distincta est quod notitia. Vnde experientia videtur esse objecti cuiuslibet potentia presentialis actus & notitia. Actus enim vitales attingunt sua objecta active, vel passive, vel utroque modo (secundum quod dicitur) alias potentia non fieret in actu. Vnde si omnes homines dicunt mihi hoc esse dulce, per hoc non habeo notitiam experientialem de illo, etiam quantumcumque probent per rationem; sed opinionem, vel fidem, vel scientiam possem habere: sed si gustus meus attingit gustabile, vel attingitur ab illo, tunc habeo notitiam experientialem illius. Similiter est de gustu interiori, & alius sensibus spiritualibus. Vnde si ego lego, vel audio ab aliquo, quod dulcis sit Dominus, propter hoc non habeo notitiam experientialem de hoc; nisi gustus spiritualis attingatur à dulcedine divina, ut dicit cum sponsa: Fructus ejus est dulcis gutturi meo, ubi loquitur de gustu spirituali & experientiali, ut patet in Glossa. Et ista notitia experientialis perfectissimorum est. Vnde dicit Bernardus: Quicquid de tuis occultis scimus, o Domine IESU, aut Scriptura docente, aut te revelante, aut certe quod perfectissimorum est, gustando didicimus, id est experientia.*

Quare merito divinus amor, quo DEVM experientiali et percipimus, Notitia à S. Gregorio Homil. 7. in Evang. nominatur, c. 1. s. etiam sententia adhæret S. Thomas 2. 2. quæst. 172. art. 4. ad 2. & S. Augustinus loquens de DEI luce inaccessibili, lib. 7. Confess. cap. 10. ait: Qui novit veritatem, novit eam; & qui novit eam, novit eternitatem. Charitas novit eam. Idem Augustinus, apud Richardum cap. 3. de Gradibus charitatis: Amor vehemens non potest non videre quem amat, quia amor oculus est, & amare, videre est: id est, percipere & gustare rem amaram. Est enim experientia nihil aliud, quam rei perceptio simplex causata immediate ab objecti morione. Itaque sufficit ad hanc perceptionem præsentia objecti cum potentia perceptiva, remotis impedimentis. Si enim color obicitur visui, sufficit ad visionem per solam impedimentorum ablationem, ut quod oculus non sit clau-

lus, nec excæcatus, nec aliter impeditus, sic est de auditu respectu soni, & de gustu respectu gustabilis, & de tactu & olfactu suo modo. Eodem quoque modo judicandum est de sensibus interioribus; sunt enim in homine non tantum exteriores sensus, sed interiores, quibus spiritualia & intelligimus & gustamus. Plenius id Observatione tertia aperiemus.

Inter hanc animæ spiritualium sive exteriorum sensuum perceptionem est magnum dulcissimum: nam reliqui sensus externi, excepto tactu aut gustu, suis objectis conjunguntur aliquo modo complu- interveniente, ut visus, auditus, odoratus, qui im- mediare non percipiunt sua objecta; tactus vero dirigit, sine ullo medio (ut doctiores sentiunt Philosopho. 10. & phi) objectum tangibile percipit; licet per accidens aliquando contingat extrinsecum medium intervenire. Idem etiam censent de gustu. Quare si sensus, quantum ad perceptionem suorum objectorum immediatam, alios excellunt. Idem quoque evenit in tactu & gustu interiori animæ, in quibus DEVM ipsum per affectum tangimus, quando præsens est voluntati, & suaviter ejus dulcedinem degustamus. Horum spiritualium sensuum discrimen optime explicavit D. Thomas in illa verba Psal. 32. Gustate & videte, quoniam suavis est Dominus. Experientia, inquit, de re sumitur per sensum, sed aliter de re præsentem, & aliter de re absentem; quia de absente per visum, odoratum, & auditum; de præsentem vero per tactum & gustum; sed per tactum de extrinseca præsentem, per gustum vero de intrinseca. DEI autem non longe est à nobis, nec extra nos, sed in nobis. Jerem. 14. Tu in nobis es Domine. Et ideo experientia divina bonitatis dicitur gustatio: 1. Petri 2. Si tamen gustatis, quam dulcis, &c. Prov. ultimo: Gustavit, & vidit quoniam bona est negotiatio ejus. Effectus autem experientia ponitur duplex. Vnus est certitudo intellectus, alius securitas affectus. Quantum ad primum, dicit: Et videte. In corporalibus namque prius videtur, & postea gustatur; sed in rebus spiritualibus prius gustatur, postea autem videtur: quia nullus cognoscit qui non gustat, & ideo dicit prius, Gustate, & postea, Videte. Hæcque D. Thomas.

Vnde non difficile erit intelligere, quid sibi velint Doctores Mystici, cum affirmant Vnionem fructivam esse perceptionem sive notitiam DEI experientialem per affectum: quia cum per hanc Vnionem DEVS sit præsens menti nostræ, ac in eam per amplexum divinum illapsus, voluntas per amorem fructivum ac per contactum arcum DEVM percipit, ac immediate degustat. Quare hæc unio est sublimis DEI sensus, ac ejus experientialis notitia, per quemdam DEI tactum ac suavem degustationem.

TERTIA OBSERVATIO.

§. 3.

Cum ista Vnio fructiva sit perceptio sive notitia experimentalis DEI, non abs re erit præmittere, quantum potentiarum & quorum sensibus suum experientialis notitia esse dicatur: sunt enim in homine non tantum exteriores sensus: quibus sensibilia externa percipimus; sed & interiores, quibus spiritualia & intelligimus, & gustamus, de quibus optime S. Bonaventura, secutus Augustinum libri de Spiritu & anima, in lib. de Septem itiner. eternis, dist. 2. sic ait: Cum homo constet ex car-

Duplex experientia effectus, divinus in spiritualibus ac corporalibus.

ne & anima, & in carne sint quinque sensus, scilicet visus, auditus, olfactus, gustus & tactus, quos tamen non movet absque anima societate; ita anima similiter habet quinque sensus suo modo: quia spirituales res non corporalibus sensibus, sed spiritualibus rimantur. Et sequitur: Vnde divina vox in Deuteronomio, ait: Videre quia ego sum DEVS. Ecce spiritualis visus. Et in Apocalypsi: Qui habet aures, audiat quid dicat Spiritus Ecclesie. Ecce spiritualis auditus. Et in Psalm. Gusta e & videre, quoniam suavis est Dominus. Ecce spiritualis gustus. Et Apostolus: Bonus odor Christi sumus. Ecce spiritualis olfactus. Et in Evangelio fide mulierem se tetigisse magis quam corpore ostendit, dicens: Quis me tetigit? Ecce spiritualis tactus. Et sequitur: Sic modò cum omni cautela servandum est, quid ad corporis sensus, & quid ad anima dignitatem pertineat. Hacille.

Ex his planè patet, quòd sicut experientia corporalium fit sensibus corporalibus, ita experientia spiritualium fit in mente spiritualibus sensibus. Eodem etiam modo de his sensibus interioribus loquitur Bernardus lib. de Amore Dei cap. 6. Sicut corpus habet suos quinque sensus, quibus anima coniungitur vita mediante, sic anima suos habet quinque sensus, quibus DEO sive eternis coniungitur mediante charitate. Quare Apostolus ad Rom. 12. dicit: Nolite conformari huic seculo, sed renouamini in novitate sensus vestri, ut probetur (id est, experimento sciatis) quia sit voluntas DEI bona, beneplacens, & perfecta. Et infra cap. 19. inquit: Sicut omnes sensus corporis, scilicet auditus, visus, odoratus, & tactus, sine sensu gustus infirmantur & hebetantur in operationibus suis, sic ante adventum IESU Mediatoris omnes sensus nostri spirituales languebant propter absentiam gustus spiritualis, vel sapientialis, quia necdum fuit incarnata, nec quasi gustata; à cuius gustu quando diutius abstinemus, tanto sensus interiores magis deficiunt vel infirmantur in actibus suis circa aeterna.

QVARTA OBSERVATIO.

Triplex
gradus
Deum
attingen-
di assig-
natur ac
declara-
tur,

Quia sepe præmisimus, hanc Unionem esse notitiam experimentalem, qua DEVM attingimus per gustum & actum interioriorem ac experientialem, scire etiam oportebit ex Hugone de S. Victore, in lib. de Arca Noë, quòd DEVM attingere, est semper per desiderium eum querere, per cognitionem invenire, & per gustum tangere. Vnde istius attingentia tres inveniuntur gradus. Primus est, quo DEVS per desiderium queritur, quamvis non attingatur DEVS ut desideratur, & secundum aliquid non habeatur, tamen necesse est ut etiam secundum aliquid præsens habeatur, alias non desideraretur; dicit enim Gregorius: Profecto qui DEVM desiderat, iam habet quem amat. Secundus gradus, quo DEVS attingitur, est, cum per cognitionem invenitur, sed attingentia manet imperfecta, nisi id quod præsens est cognitioni, fiat præsens voluntati amantis. Quare Tertius gradus, quo DEVS attingitur, est, cum DEVS per amorem tenetur & amplexatur. Vnde August. 9. de Trin. cap. 8. dicit, quòd voluntas habet unum proprium actum, qui est actus tenendi sive amplexandi, & quasi possidendi, quos actus non potest habere intellectus: nam possessio non est intellectus cognoscens, sed voluntas habens; sicut sanus non est Medici cognoscens, sed sanus eam habens. Hæc Hugo.

Et præcedenti consideratione consequens fit, quòd voluntas amore divino affecta, alioquando in hac unionem altius caput efferat quam intellectus, ac ad altiorem gradum Deoque propinquior emersit, ubi intellectu excellior effecta, arcano & mirabili modo ei sociatur in quadam prorsus celsitudine, ad quam intellectus nequit se attollere, ubi non tam visum, quam mystico tactu DEVM ipsum attingit; & gustu quam dulcissimo percipit in gradu quodam sublimi, ad quem intellectus nequit conscendere.

Sed quamvis voluntas erigat se supra intellectum, & intret eò, ubi intellectus non potest; non tamen dicitur cum amare absque ulla intellectus operatione. In qua re quamplures Mystici fuerunt decepti, existimantes voluntatem in illo gradu, in quo intellectum excedit, posse DEVM hinc cognitione prævia intellectus diligere: nescientes distinguere inter hoc, quod est, voluntatem amare cessante omni intellectus operatione; & hoc quod est, voluntatem suo acumine intrare quòd intellectus non intrat; quia primum pertinet absolute ad actum voluntatis, quem constat non posse absque intellectus cognitione consistere; eundem verò, ad modum sive intentionem actus refertur, qui in eo consistit, quòd voluntas plus amaret, ardentius amaret, & intius innotat cum suo objecto, quam intellectus hoc ipsum cognoscit aut peneret. Quare meritiò D. Thomas 1.2. quest. 27. art. 2. ad 2. asseruit, posse plus voluntatem amare, quam intellectus valeat intelligere. Hæc etiam fuit sententia Abbatis Vercellensis, & Lyonconensis apud D. Bonaventuram 1. 1. 5. eternit. dist. 5. quam etiam tenet ibi Bonaventura, & in 2. Sent. dist. 23. art. 2. quest. 3. ubi inquit: Amor secundum Bernardum multo plus se extendit, quam visio.

Obvia est passim hæc doctrina apud D. Bonaventuram plenius tamen quam alibi 1. 1. 5. ubi supra, eam explicavit, dicens: Ex his igitur patet planè, quòd actus dilectionis excellit & præcedit actum cognitionis intellectus in aliquo gradu. In quantum autem eum excellit, in tantum eum excedit attingendo DEVM in aliquo gradu dilectionis, ad quem actus intellectualis extendi non potest, quia superintellectualis est, saltem in hac vita, quia in patria videbimus DEVM sicuti est, ut dicit Ioannes. Nec obstat quòd dicit Augustinus, Incognita nequaquam possunt amari; quia est notitia aliqua non intellectus, sed affectus seu experimentalis, ut statim patebit. Cum prædictis concordat Hugo Commentator Dionysii, dicens sic: Intelligas quanta est vis veri amoris & dilectionis si tamen intelligi potest, quoniam dilectio supereminet scientia, & maior est intelligentia; plus enim diligitur, quam intelligitur. Intrat dilectio & appropinquat, ubi scientia foris stat. Et redit rationem: Quia amor, inquit, præsumens & confidens amato, suo acumine penetrat omnia, impetum sequens ardentis desiderii sui: nec dissimulare valens, donec ad amatum perveniat, & eo ipso amplius adhuc sitiens intrare ipsum, & esse cum ipso, & esse tam propè, ut si fieri possit, hoc idem ipsum sit quod ipse. Ecce expresse dicit, quòd verus amor DEI unit DEO immediatius quam intellectus, & quòd intellectus non caput: sic ergo talis notitia affectus est superior intellectuali. Cum hi concordat per omnia Vercellensis.

CAPVT XI.

De modo, quo hac fructiva fit Visio, tam ex parte DEI, quam ex parte animæ.

Dionysius Carthusianus, exponens illa verba Job 36. In manibus Deus abscondit lucem, & precipit ei, ut rursus adveniat, mutuat hanc cooperationem inter sponsum & sponsam, cum archissimo amoris nexu vincuntur lib. de Fonte lucis, art. 16. præclare sequentibus verbis describit: Hic DEUS sublimis cum viderit mentem hominis spiritali zelo iustitia penetratam, charitate flammigeram, puritate ac omni virtute fulcentem, ad divina fortiter aspirantem, mox dignantissime exuberantissime, amorose ac frequentissime ei occurrit, succurrit, ac cooperatur, sequæ ei communicat, manifestat, infundit, eam ad se elevat, intra se rapit, deosculatur, amplectitur, atque se ei intuentum, gustandum, fructum offert ac exhibet, habetque complacentiam magnam in ea, & tanquam amicam ac sponsam apprehendit, fecundat, & sibi astringit; eandem lucem quoque, quam in manibus suis tenet absconditam, ei propalat ad horam, aut horulam, prout sibi omnium sapientissimo moderatori placuerit.

Et infra: In quo lucis huius reditu annuntiat DEUS per allocationem internam dilecto (homini bono scilicet, cum quo tam grato operari dignatur) quod lux ista possessio eius sit, ita ut eam possit stabiliter possidere; & si ad horam amiserit eam, ad eam rursus recuperandam possit ascendere, & per eam ad lumen gloriæ pervenire. Insuper lucem contemplationis theoreticæ, ac mysticæ radium visionis tenens DEUS in manibus, eandem lucem pulcherrimè radiantem ad libitum suum menti purgatam nunc pandit & infundit, nunc retrahit & abscondit: sicque lux ista venustissima ac tenentis DEI arbitrium lateat ac patet, & nunc copiosius clarisque insurgens, nunc minus.

Et post pauca: Etenim in hac profundissima contemplatione, gratia DEI præveniens ac pertransiens sensum perstringit amanti, & eripit eum illi, infigitque sibi, atque, ut horum expertus ait S. Bernardus, rapit eum in diem, qui est a tumultu rerum ad gaudia silentii, hoc est in splendorem clarissimum luci supremæ, in quo ab omni profusio desiderio carnalium, inquietorum phantasmatum, fluctuantium cogitationum suaviter conquiescit, obdormiens in dilecto: sicque pro modulo suo ad momentum & punctum idipsum ostenditur ei videndum sicuti est. Inter hac namque DEUS efficit ipsum in idipsum, ut sit ipse pro modulo suo, sicut & illud est. Tunc plerumque osculo Patris & Filii medium invenit se contemplator huiusmodi.

Hactenus, quid DEUS efficiat in anima, Dionysius Carthusianus breviter declaravic jam quid mens nostra tam præclaro lumine præventa ac medullitus penetrata operetur, egregie profectur, dicens: Cumque hanc lucem Omnipotens menti ostenderit, mox mole magnitudinis suæ, actualitate ac excellentia maiestatis, perfectionis, ac luciditatis suæ immensa, mentem in momento, in istu oculi, in puncto, sic dulciter, non violenter vincit & opprimit, ut ipsa desinat atque deficiat à seipsa, & victa amore, ac stupens præ admiratione ejus quam contemplatur maiestati ac claritati immensa, præ beatitudinem cernit deliciosissima serenitate, nesciat de seipsa. Sic quidam repente tarsi valde illustratur ac inflammatur, ut prorsus succumbens, vires & sensus corporales amittat, tunc mens in increa-

Declaratur operatio Dei in anima.

Et ipse animæ cooperatio.

D d

tenis super Cant. dicens, quod affectus & intellectus simul coambulant usque ad novissimum defectum intellectus, ubi habet sua cognitionis & sui luminis consummationem. Affectus autem adhuc continet principia in DEVM suspiria, superintellectuales extensiones & immisiones, fervidos fulgores & fulgidos seriores, ad quarum omnium sublimes excessus & excedentes sublimitates intelligentia trahi non potest, sed solum principium effectus DEO visibilis. Hæc D. Bonaventura.

SEXTA OBSERVATIO.

§. 6.

AMOREM esse vim unitivam, S. Dionysius lib. 4. de Divin. nomin. iure docuit, cuius sententia subseribens D. Augustinus 8. de Trinit. cap. 10. Amor est, inquit, quasi iunctura quadam, duo aliqua copulans, vel copulare appetens, amantem scilicet & amatum. Quæ verba D. Thomas 1. 2. quæst. 27. art. 2. ita explicat, ut illud verbum copulans referat ad unionem affectus, sine qua non est amor; illa verò, copulare appetens, ad unionem realem amantis cum re amata. Quare S. Thomas ibidem amoris perfecti naturam exponens, inquit: Amor non requirit, non est contentus superficiali apprehensione amati, sed intendit rem amantem perfecte habere. Quare perfecti DEI amatores, & dilectione, quæ in affectu consistit, minime contenti, ad realem cum DEO unionem continuè aspirant, ut præclare S. Macarius Homil. 10. exponens illa verba Eccli. 24. Qui edunt me, adhuc esuriens; & qui bibunt me, adhuc sitient. Porro, inquit, anima, quæ DEVM persequitur Christum coker, etiam in infinita iustitia opera ediderit, ita se habet, perinde ac si nihil egisset, propter inexplebile desiderium quod habet erga Dominum; quæ licet jejuniis, aut vigiliis corpus consumpserit, ita affecta est, ac si nondum quidquam agere cepisset quod ad virtutes pertineat. Et si varia Spiritus charismata, aut revelationes ac mysteria celestia consequi meruerit, propter immensam & insatiabilem erga Dominum dilectionem, ita se gerit apud se, ac si nihil adhuc obtineret: sed quotidie esuriens ac sitibunda, per fidem & charitatem perseverans in oratione, immodicè ad mysteria gratiæ, & ad omnium virtutum gradus aspirat, celsi spiritus amore vulnerata, ardenti desiderio erga sponsum celestem (per gratiam, quæ prædita est) agitata: desiderans habere perfecte mysticam & arcanam cum eo societatem in sanctificatione spiritus, revelatâ anima facie, fixis semper oculis intuens sponsum celestem facie ad faciem, beneficio spirituali & ineffabili luminis in eo per dulcedinem fidei plenè demersa, configurata morti ipsius, præsummo desiderio, quo perpetuè sperat: pro Christo mortem oppetere, confidens sine dubio per gratiam spiritus se plenè liberatam iri à peccato, & tenebris affectionum, ut purificata per spiritum, & anima & corpore sanctificata, prorsus purum evadere mereatur, ad suscipiendam celestem unionem, in quo manere dignetur celestis ac verus Rex Christus.

Thom. à Jesu Oper. Tom. II.

ta lucis secretum indulta, in infinita lucis abyſſo demergitur, in aeterna felicitatis oceano raptā deperditur, in amoris igitur immenſi revoluta comburitur, atque in ſupervariſſima ac ſuperplaniffima ſolitudinē impertransibili & immenſa amplitudine ſecuriſſimē errat, ſelēſter deviat, perdens ſeipſam, neſciens ubi, vel quando. Verū in hac intuitionē tranquilliffima ac Cherubica, mens humana ut plurimum non diu deſigitur, ſed DEVS lucem, quam paulo ante inſundit, retrahit & abſcondit in manibus, atque poſt modicum denuo præcipit ei, ut menti adveniens oriatur, majore nonnumquam cum claritate quā ante. Quā lucē menti ſubgente, mens iterum intus ſplendeſcit, igneſcit, alteratur, miratur, opprimitur, deſicit. Tuncque DEVS amantiffima immenſa annuntiat de ea (hoc eſt de lucē illa, quam paulo ante abſcondit in manibus) electo ac dilecto (ſervido ſcilicet amatori) quod poſſeſſio ejus ſit. Hæc Carthufianus.

Sed ut clariuſ tam ex par e DEI, quā animæ, operationes in hac Vnionē intervenientes explicemus, necelle erit, ut omnibus plenius conſtare poſſit quid hæc Vnio arcana & divina ſit, ſciē, voluntatem noſtram non poſſe immediatē & perfectē DEVM attingere, & per dulciſſimum amoris amplexum ei uniti, niſi priuſ DEVS animæ potentis illabatur, ac eis intimē præſens fiat. Pro huius verō divini illapſus declaratione meminiffe oportet ea, quæ ſuperius, dum de Spiritu ſancti miſſione ſive illapſu ageremus, latiſſe annotavimus; nempe, DEVM non ſolū ratione immitatis, ſed & ratione gratiæ habitualis ſecundū ſuam eſſentiam in eſſentia animæ reſidere, ac cum eo animam juſti charitatis vinculo immediatē eſſe conjunctam, quæ unio nequit hominem in hac, nec in futura vita plenē beatē: quare opus eſt, ut DEVS ipſe quaſi latens & abſconditus in animæ fundo, animæ potentis ſe communicet, oſtendat, ac revelet, uniendū ſe illis immediatē in ratione objecti. Iſta autem manifeſtatio DEI, ſive oſtenſio faciei ſuæ, illapſus dicitur, quia DEVS illabitur potentis, præcipuē voluntati, objectivē oſtendendo ſe illis in ratione ſummi boni: & quāvis iſte illapſus in gloria ſit perfectiſſimus, quia DEVS perfectē & diſtinctē, ſive intuitivē intellectui Beatorum videndus proponitur, in via tamen, licet non ita clarē & perfectē à noſtro intellectu comprehendatur, videtur & cognoscitur (quantum in hac vita permittitur) ſub ratione immenſæ lucis: à arcano nexu apprehenditur, quia voluntas, ut ſuprà præmittebamus, aliū intellectū ſe erigit, ac immediatius quā ipſe intellectus DEO unitur. Hæc igitur intima DEI conjunctio cum voluntate, non multū diſtincta ab ea, quæ in beatitudine cœleſti contingit, illam anſionis pſus non immeritō à Patribus appellatur. S. Auguſtinus Tom. 10. Sermon. 2. de Spiritu ſancti miſſione, dum loquitur, ita inquit: Ergo Spiritus ſanctus in hac die ad præparata Apoſtolorum ſuorum templa, velut imber ſanctificationis illapſus eſt, &c. Idem pag. 309. quoque Auguſtinus Sermon. 186. etiam de adventu Spiritu ſancti, Paulus, inquit, Apoſtolus tanta majeſtate locupletatus illapſu, fiducialiter proteſtatur: Et ſi cognovimus ſecundū carnem, ſed jam nunc non novimus.

Latiſſe tamen & expreſſius S. Bernardus Sermon. 31. in Cant. huiusmodi illapſum ſignificat illis verbis: Vide autem tu, ne quid nos in hac Verbi animæque commixtione corporeum ſeu imaginariū ſentire exiſtames, id loquimur, quod Apoſtolus dicit: Quoniam

qui adhaeret DEO, unus ſpiritus eſt. Exceſſum puram mentis in DEVM, ſive DEI pium deſcenſum in animam, noſtru quibus poſſumus exprimiſſimus verbis, ſpiritualibus ſpiritualia comparantes. Ita que in ſpiritu ſic iſta conjunctio, quia ſpiritus eſt DEVS, & concupiſcit decorem animæ illius, quā forte adverterit in ſpiritu ambulante, & curam carnis non perſcientem in deſiderio, præſertim ſi ſui amore ſi gratiam conſpexerit. Non ergo ſic affecta & ſic dilecta, contenta erit omnino, vel illa, quæ multis per ea quæ facta ſunt, vel illa, quæ paucis per viſa & ſomnia facta eſt manifeſtatio ſponſi, niſi & ſpeciali prerogativa intimi illi ſuſcipiat, habeatque præſtō quem deſiderat, non figuratum, ſed inſuſum; non apparentem, ſed affectantem: nec dubium, quin eō jucundiorē, quō intus, non foris. Verbum nempe eſt non ſonans, ſed penetrans, non loquax, ſed efficaci; non obſtrepens auribus, ſed affectibus blandiens. Facies eſt non formata, ſed formans; non perſtringens oculos corporis, ſed faciem cordis latificans, grato quippe amoris munere, non colore. Non tamen adhuc illum dixerim apparere ſicuti eſt, quāvis non omnino aliud hoc modo exhibeat, quā quod eſt. Neque enim vel ſic continuū præſtō erit, quāvis devotiſſimis mentibus, ſed nec uniformiter omnibus.

Expendenda ſunt ſingula ſerē verba Bernardi, agit enim hīc præcipuē de iſta Vnionē fructiva, quæ contingit per exceſſum mentis in DEVM ſive DEI pium deſcenſum in animam, ubi mirē depingit animæ vora & ardentia deſideria illius conjunctionis cum ſponſo per manifeſtum oſculum, ſive illapſum ipſius in ejus viſcera. Nec enim contenta eſt aliis manifeſtationibus, ſive revelationibus, niſi & ſpeciali prerogativa, inquit, intimi illius affectibus atque ipſis medullis cordis cœliſti illapſum ſuſcipiat, habeatque præſtō, quē deſiderat, non figuratum, ſed inſuſum. Quibus verbis apertē denotat, iſtum illapſum eſſe ſpeciale prerogativam, omnes viſiones, & revelationes, ſive prophetiæ donum excedentem.

Secundō obſervare etiam oportet illa verba: Facies eſt non formata, ſed formans; faciem cordis latificans, grato quippe amoris munere, non colore. Non tamen adhuc illum dixerim apparere ſicuti eſt, quāvis non omnino aliud hoc modo exhibeat, quā quod eſt. Quāſi dicat, DEVS per illapſum præſtō eſt animæ, oſtenditque faciem ſuam, id eſt, eſſentiam ſuam, non formatam, id eſt, clarā & diſtinctā; ſed formatam, id eſt, ſuo amplexu & amore latificantem & inebriantem cor, illudque formatum, ut ſit aptum DEVM ipſum attingere. Et quāvis in hac unionē, ait, DEVS non ſe exhibeat & manifeſtet ſicuti eſt, ſicuti oſtendit ſe in gloria beatiſſimis Sanctorum mentibus; exhibet tamen ſeipſum, & quod eſt, hoc eſt, ſeipſum manifeſtat per iſtum illapſum, non tamen ſicuti eſt, id eſt, clarē & diſtinctē, hæc Bernardus. quibus nec quid clariſ, nec efficaciſ ad rem, de qua agimus, conſtituendum, poſſet excogitari.

Sanctus Macarius Homil. 4. præp hunc illapſum variis aliis nominibus inculcat, præcipuē illum DEI illapſum demiffionem appellat, dicens: Nam omnia quæ vult, ſunt ei per ſaciliſ, & quando illi videtur, ſeipſum demittendo incorporat & transformatur, conſpicuum ſe exhibens diligentiſſimum illum in gloria luminis inaccessi, præ multa & inenarrabili dilectione apparentiſ, qui digniſſimi, ſecundū ipſum virtutem.

Idem Homil. 10. non obſcurē hunc etiam illapſum

plum significat, dicens: Huiusmodi anima, quæ tam ardens & insatiabilis dilectione flagrat erga Dominum, digna sunt vitæ æternæ: quare merentur ab affectionibus redimi, accipiuntque perfectam illuminationem & participationem sancti & arcani Spiritus, ac mystica societatis plenitudine gratia. Ita Macarius: qui per perfectam illuminationem ac participationem sancti Spiritus, quid aliud putas intelligit, nisi istum illapsum, quo medio anima perfectam societatem & participationem ipsius DEI adipiscitur.

Idem demum Macarius Homil. 18. Cum enim anima, inquit, ad perfectionem spiritus exierit, penitus expurgata ab omnibus affectionibus, & Spiritui Paracletico arcana societate unita, permixtaque spiritui meruerit fieri spiritus, tunc fit tota lux, tota oculi, tota spiritus, tota oblectatio, tota exultatio, tota dilectio, tota visio, tota bonitas, fides, & clementia. Ubino andæ occurrunt illa verba, Spiritui Paracletico arcana societate unita permixtaque; illis enim innuitur, huiusmodi mentibus purgatissimis Spiritum sanctum advenire, ac illis inimè uniri, non aliter ac Apostoli ipsi, quantum ad illapsum, de quo loquimur.

Præterea, quamvis nomine illapsum, explicata hæc Unio a Patribus passim non invenitur, repetitur tamen quasi æquivalentibus verbis & sententiis, dum DEUM ipsum animabus purgatissimis præsentem adesse docent. S. Cyrillus Alexandrinus lib. 10. in Ioan. cap. 1. Qui verò, ait, omni virtute mentem suam purgando apti jam ad maiora salti sunt, spiritus illuminationis recipiunt, oculi animæ habilitatem in se DEUM videntur.

S. Gregorius in 1. caput Cant. explicans illa verba, Oculatur me, &c. Sed prius sponsus, inquit, anxiæ tatem ejus sentiens, osculum porrigit, & ne acrisior labasciat, gustu sua suavitatis lenit, & dum suam præsentiam exhibet, tam ad majus dilectionis osculum accendit. Hæc autem præsentia, per illapsum exhibetur animæ.

Hic præterea ille felicissimus illapsum DEI, quem in die Pentecostes Discipulis ac Apostolis Act. 2. contigisse legimus, de quo latius superius cap. 8. qui etiam aliquando panis & defecatis mentibus a DEO liberalissime infunditur, quo DEUS ipse per suam essentiam fit præsens non animæ essentia, in qua antea per gratiam præexistebat; sed potentis rationalibus, ita ut ab eis in ratione objecti tangi, amplecti, ac deosculari vitali sentatione & gustu dulcissime possit. Agunt præ-

terea de hoc illapso Doctores Mystici, præcipue Gerson variis in locis, maxime Tom. 3. in Cant.

SUMMA. Ratione deinde probatur. Constat enim, PARACLETICO tres superius relictos non loqui de illapso illo, qui communiter omnibus iustis contingit, cum eis infunditur gratia habitualis, qua media ipsi DEO sunt uniti; sed potius de illo, quo anima ad altissimam realem & actualem cum DEO unionem sublimatur, ut ex eorum verbis clarissime conjicitur: nam vel loquuntur de illapso Spiritus sancti in Apostolorum corda; vel de eo, quo DEUS liberalissime perfectissimorum virorum mentibus fit præsens, atque inimè per seipsum eorum potentis unitor.

Difficultate tamen non caret, quid iste illapsum in potentis animæ de novo operetur, aut qua ratione Unioni frui debeat, maxime quia, cum DEUS sic inimè præsens intellectui & voluntati ratione suæ immensitatis, non videtur necessarius novus illapsum; unde licet in gloria a Thom. a Jesu Oper. Tom. II.

Theologia perhissimè non ponitur novus illapsum, ut DEUS intellectui & voluntati Beatiorum præsens fiat, ea solum ratione, quia jam ipse Deus ratione immensitatis est eis inimè præsens: eodem modo nec in via ad hanc etiam perfectissimam unionem videtur necessarius.

Hic dubitationi (salvâ peritiorum sententiâ) respondere possumus, illapsum illum de quo loquimur, esse omnino necessarium, ut faciat DEUM ipsum præsentem in actu primo potentis, ut possit esse objectum proportionatum huic facultati & supernaturali Unioni, quæ nihil aliud est, quam perceptio experimentalis & immediata DEI per arcantum amplexum & deoscularionem mutuam inter DEUM & animam ejus sponfam: qui quidem amplexus, sive perceptio DEI experimentalis, non potest fieri nisi ipso DEO præsentem. Per hunc autem illapsum DEUS se demittit, ac fit præsens intellectui & voluntati, non ita ut intellectus eum perspicue & quidditative cognoscat, quamvis ejus præsentiam (hoc est DEUM sibi esse præsentem) voluntatemque sub ratione summè bonitatis & amplexantem non ignoret; voluntati verò immediate DEUS conjungitur, quia voluntas in hac unionem supergreditur intellectum, ac eo foras manente, ipsa suo acumine, amato immediatius unitur, eumque manifestè percipit, ac cum eo fit unus spiritus.

Neque obest, DEUM esse aliâ ratione suæ immensitatis & animæ, & ejus potentis præsentem: quia DEUS ratione istius præsentia sive penetrationis non dicitur propriè unitor, neque animæ essentia, neque ejus potentis, ut jam antea diximus; quia DEUS mentibus nostris inest tantum, ut principium effectivum naturale, sicut & omnibus aliis rebus naturalibus dicitur esse præsens: quia ratione non potest esse objectum proportionatum ad istam Unionem, quæ supernaturalis est, & multo minus ad hanc, de qua tractamus, Unionem, sive ad visionem beatam. Opus igitur est, ut præter hanc præsentiam, aliâ ipsius DEI inquiramus, in qua DEUS fiat præsens potentis. Excogitari autem alia non potest, nisi ea quæ fit per istum illapsum.

Hoc autem ex eo confirmari facile potest: quia ut iustorum anima unitor DEO, ex gratia habituali, naturæque divinæ fiat particeps, non sufficit DEUM ratione immensitatis esse ei inimè præsentem, sed ultra etiam desideratur novus DEI illapsum, vel quod novo modo animæ illabatur, nempe ut principium supernaturale: unde non esset illa unio gratiæ perfecta neque supernaturalis, si tantum DEO ratione immensitatis præsentem anima per gratiam jungeretur. Pari igitur modo non sufficit, quod DEUS ratione suæ immensitatis sit inimè & quasi habitualiter præsens potentis cognoscitivis, ut sit objectum vel visionis beatæ in patria, vel huius unionis felicissimæ in via, cum sit hæc præsentia improporionata, & inferioris ordinis. Necessariò igitur constituenda est alia DEI præsentia magis proportionata, & ordinis supernaturalis, quæ possit ut objectum uniri visioni vel contemplationi frui. Deus autem, ut objectum supernaturale, non potest esse præsens intellectui viatorum, nisi per aliquem illapsum, non quidem illum, quem hinc hinc Hæc in essentia animæ; quia iste præsupponitur in Beatiss ante gloriæ adaptionem, cum in via gratia supernaturalis infunditur. Constituendus igitur est novus illapsum DEI præexistentis in essentia animæ

D d 2

rā-

quid per
non cil-
lapsum
Deus in
anima e-
jusque
potentis
operetur

ratione gratiæ habitualis, ut eo medio manifestetur potentiis in ratione objecti supernaturalis & beatifici.

Dices: DEUS est intimè præsens in essentia animæ, ratione gratiæ habitualis, ut auctor supernaturalis omnis boni; sufficit igitur quòd DEUS elevari medio lumine gloriæ potentias, ut ipsum in essentia animæ existentem attingant, clarèque videant ac consequantur.

Respondeo, hunc modum attingendi DEUM in gloria absque novo illapsu videri valdè probabilem: nam si DEUS illapsu suo condescendat ad potentias, si elevari illas ad seipsum, non video aliquem neque apud Patres, neque apud Doctores Scholasticos reprobantem hunc vel illum dicendi modum: quod etiam suo modo applicari potest huic Unioni; in qua si dicamus DEUM elevari potentias, ut eum in fundo vel essentia animæ se manifestantem contemplantur, ac ei suavisima unione jungantur; si DEUM illabi potentiis, eisque se præsentem reddere, utrumque dicendi modum approbat S. Bernardus *Serm. 31. in Cant. ubi supra.*

Adhuc autem si res aliis consideretur, unio illa DEI in ratione objecti cum intellectu & voluntate Beatorum, verè illapsus dicendus est: quia sicut in animæ essentia, ratione infusionis gratiæ, DEUS illabi dicitur, eò solùm quòd ibi incipiat esse novo modo, ut principium inquam supernaturalis, cum antè esset etiam in anima ratione immensitatis; pari etiam modo DEUS dicitur illabi de novo in ipsas potentias, quia in eis incipit esse intimè præsens, ac in ratione objecti supernaturalis immediatè unitus intellectui & voluntati Beatorum, ita ut lumine gloriæ illustrati possint videre & amare DEUM. Eodem semè modo Deus in via in ista unione supernaturali propriissimè dicitur illabi in potentias: quia incipit ibi esse novo modo præsens, scilicet ut objectum supernaturale uniendum intimè intellectui & voluntati, immèdiate verò voluntati, cum qua reali conjunctione & dulcissimo amplexu copulatur.

His igitur prælibatis, jam qua ratione DEUS animæ illabitur, ac eam ad hanc arduissimam Unionem trahat, breviter exponamus.

Animæ igitur omnino purgatæ, ac præviis aliis dispositionibus præparatæ DEUS illabitur, & potentiis cognoscitivis manifestatur unicuique secundum capacitatem quam habet.

Iste verò illapsus DEI præcipuè fit in voluntatem; imò quantum conjicere possum, nulla ratione DEUS in hac vita, etiam in hac perfectissimæ Unionis intellectu illabitur; nam aliàs si in intellectu daretur illapsus, DEUS videretur clarè & distinctè sicuti est, quemadmodum contingit in gloria: nam illapsus iste divinus nihil aliud est, quàm fieri DEUM præsentem secundum suam essentiam potentiis cognoscitivis in ratione objecti. Igitur si DEUS hac ratione illaberetur & uniretur intellectui, intellectus illum perciperet, ac ejus essentiam clarè intueretur. Quare iste illapsus DEI tantum fit in voluntate, unitur enim in ista ineffabili & arcana unione immediatè secundum suam essentiam, ita ut voluntas ejus amplexum & deosculatorem percipiat sub ratione omnis boni. Quare iste illapsus merito appellatur deosculatio siue ostensio divinæ faciei sub ratione omnis boni: in hoc enim contactu voluntas percipit DEUM ipsum, eam amore ineffabili completentem eodem semè modo, quantum ad inti-

mam & immediatam cum voluntate unionem, ac in gloria.

Neque obstat, DEUM prius illabi voluntati quàm intellectui, imò sine illo illapsu in intellectu: nam licet intellectus in illo statu non sentiat illapsum similem sicut in statu beatitudinis percipit, pro statu tamen vitæ præsentis sufficit quòd in intellectu præcedat aliqua lux siue contemplatio, quæ omnino in caligine contingit: intueretur enim tunc DEUM ipsum in caligine, & voluntas suo acumine ingreditur, intellectu foras remanente, (ut latè præcedit *cap. Observat. §. præmissimus*) ad Sancta sanctorum, ubi à DEO misericorditer deosculatur, ipsa divinum hunc contactum ac DEI sui amorosam præsentiam degustante. Et licet intellectus ad interiora tabernaculi non ingredietur, neque immediatè ipsum DEUM videat; divina tamen luce illustratus, clarè & certò (saltem in initio, quo voluntas DEO ipsi immediatè unitur) cognoscit voluntatem esse DEO ipsi immediatè suavisissimo amoris vinculo ac ineffabili dulcedine unitam, licet procedente unione, amoris excelsus & torrens suavitatis, qui tunc percipitur, ejus operationem pro tempore, quo felicissima illa unio perdurat, omnino suspendat & absorbeat.

De aliis verò operationibus intellectu, nempe de luce siue contemplatione antecedente & consequente istam unionem, inferius plenius disseremus. Interim de hac suavisissima deosculatone, quam anima in sponsi brachiis in hoc brevissimo tempore unionis percipit, Richardum in *Psalm. 4.* differentem audiamus. Cum enim, inquit, celestis ille sponsus sponse sue charitatis amplexibus conjungitur, & ad ejus osculum inclinatur, ad ejus attactum subito celestis quadam dulcedine anima perfunditur, quam quidem sentire potest, sed nulla sermonis latitudine explicare potest. Ille enim divinum laborum fatus distillans, fixis sponse labiis fortiter expressus, incipit distillare dulcedinem, & emanare suavitatem. Influens itaque ille celestis suavitatis dulcor incipit primò quidem sponse interiora replere, postmodum autem usque ad os effluere, tandem verò per labia emanare in tantum, ut à sponso suo statim audire mereatur: *Mel & lac sub lingua tua, fatus distillans labia tua* 3; eò quòd ex abundantia cordis os loquitur.

Gerfon verò *Tom. 3. in Cant. Confid. 3.* brevius, sed magis ad nostrum propositum, osculum DEI sequentibus verbis describit: *Osculum sponsi vel osculatio, est dignissima impressio cujusdam suavitatis & intimæ consolationis per illapsum secretum in animam. Et infra: Et in statu præsentis DEUS gerit amicitiam erga animam sanctam, quia communicat illi seipsum, & amorem suum. & dona sua ad fruendum, &c.* Hactenus de Unionis ista ex parte DEI animam sibi unientis & deosculantis, jam ad Unionis modum ex parte animæ sermonem nostrum convertamus.

CAPUT XII.

De modo istius Unionis ex parte animæ.

QUALIS verò sit ista ineffabilis unio ex parte animæ, non incongruè Joannes Gerfon loco jam citato, sponsi & sponse amores describens, declaravit dicens: *Amor expositus in Cant. canitur, fructio DEI, vel osculatio oris nominatur aptissime, non solum habitualis & repita, sed actualis, fer-*

vens & restituta, & præcipue Seraphica, cuius est immediate ferri in DEUM, quamvis ex parte animæ concurrat multitudo habituum & influentiarum, omne præterea datum spirituum, & donum perfectum descendens à Patre luminum, &c. quæ omnia atque virtus univoca (tradente Dionysio) replent & restitunt, & convertunt ad congregantem Patris unitatem, & Desiccam simplicitatem, ubi tunc apex mentis ineffabilis & ignota DEO ineffabiliter & ignote coniungitur; ignote quidem, quia infinite & immense, cum virtus cognoscens & natura sint finiti.

Breviter tamen ex parte animæ istum amoris nexum ac reciprocam dilectionem explicemus. Quemadmodum ex parte DEI ista unio est intima conjunctio ipsius DEI cum intellectu in ratione summæ lucis, saltem quantum in hac vita permittitur; nam tunc intellectus mirabili à Deo luce perfunditur & elevatur, ut ipsum voluntati præsentem & unitum altissimo modo, licet non intuitivè cognoscatur, cum voluntate verò in ratione summi boni & altissima mentis nostræ perfectio, quia mens DEO infra divinæ essentia claræ visionem perfectissimè tam intellectui quàm voluntati unitur; nam ipsam DEUM perfectissimè contempletur, ac præterea sentit & gustat, & suavisimè percipit, ideoque communiter experimentalis perceptio DEI nuncupatur.

Diximus, esse experimentalem perceptionem DEI, ejusque gratia & donorumque significemus, animam DEO ipsi unitam non solum percipere ipsam unionem actualem, prout actio quædam est, quæ animam DEO coniungitur, sed & gratiam & charitatem, quæ sunt principia hujus actionis, imò & ipsum DEUM potissimum sentire, ac suavisimè tactu degustare. Quæ ut clariora fiant legentibus, recolere oportet, quæ cap. 3. diximus, animam justè esse cum DEO ipso unitam, gratiam verò & charitatem esse veluti vinculum & unionem, quæ Divinitati animæ unitur ac copulatur.

Duplicem præterea esse hanc unionem per charitatem adnotavimus; alteram habituales, actuales, & alteram, cuius gratia assignavimus gradus, ac in supremo actualem unionem fructivam, quæ DEO ipsi arcano amplexu coniungitur, jure collocavimus. Hanc definivimus esse experimentalem perceptionem ipsius DEI, gratia & donorum ejus. Per hanc enim unionem cum quadam experientia dulcedinis percipiuntur tria. Primum, ipse DEUS qui illabitur tunc menti. Secundum, gratia & charitas habitualis, quibus iustorum animæ DEO vincuntur. Tertium, ipsa actualis & fructiva unio, quæ est vinculum actuale, quæ actu Spiritui sancto (qui est veluti anima animæ nostræ) purissimæ mentis suavisimè adherent.

Ostendamus igitur modum, quo anima in hac Unionem percipiat ac suavisimè sentiat tria hæc. Incipiam à duobus ultimis, nempe à gratia habituali, ceteris que donis à DEO infusis, & ab actuali unionem. Et ut clarius constet, quæ ratione anima possit percipere tam actualem istum nexum sive unionem, quàm habituales, qui sit per gratiam, scire oportet ex D. Thoma 1. 2. qu. 112. art. 5. ad 1. quod illa, quæ sunt per essentiam sui in anima, cognoscuntur experimentaliter cognitione, Thom. à Jesu Oper. Tom. II.

in quantum homo experitur per actus principia intrinseca, sicut voluntatem percipimus olendo, & vitam in operibus vitæ. Et hoc est quod voluit Paulus 1. Corinth. 2. Nos autem non spiritum huius mundi accepimus, sed spiritum, qui ex DEO est, at sciamus (experimentaliter nempe noverimus) quæ à DEO donata sunt nobis.

S. Bernardus in Serm. ad Milites templi cap. 11. explicat egregiè hanc perceptionem gratia & donorum. Spiritus, inquit, generatio (nempe gratia & donorum) non quidem in carne sentitur, verum in corde, ab his dumtaxat, qui cum Paulo dicere possunt: Nos autem sensum Christi habemus: in quo & eatenus profecisse se sentiunt, ut & ipsi cum omni fiducia dicant: Ipse enim Spiritus reddit testimonium spiritui nostro, quod sumus filii DEI. Hæc ille. Sentiant enim aliquando in hac unionem iusti experimento ipso, lumine cælitus infuso, motus & operationes divinæ gratia. Sentiant etiam in hac fructiva unionem non tantum actualem & mutuum amplexum, sive deosulationem, sed etiam ipsam gratiam & charitatem, quæ sunt principia vitalia actualis unionis. Sentiant, inquam, ac distinctè hæc omnia percipiant (quod non sine speciali DEI revelatione contingit) nec solum ista percipiunt, sed & potissimum ipsam DEUM, qui est objectum immediatum hujus unionis, ac per intuitum amoris amplexum sensu tactus & gustus ipsam DEUM experiantur, ac veluti palpant. Neque enim quis potest osculum sive amplexum percipere, nisi osculans & amplexans labia & astringentia brachia perspicue sentiat; ut optime D. Thomas Opus. 60. sequentibus verbis confirmat. Cum senseris, inquit, tactu, qui cognoscit de proximo labia illa IESU, anime tue labia non abominari, sed mirabiliter ipsis imprimi, ineffabiliter osculari. Et infra: In hoc autem gradu animæ, quod admodum & indicibili modo rapit & rapitur, tenet & tenetur, stringit & stringitur; & una unit per amoris copulam sociatur.

Ex his etiam constat, valde esse probabile, eos qui ad hanc ineffabilem unionem singulari DEI beneficio fuerint sublimati, reddi de sua gratia & acceptione securos. De his enim præcipue loquitur Paulus ad Rom. 8. Spiritus, inquit, testimonium perhibet spiritui nostro, quod sumus filii DEI. Et illud 1. Corinth. 2. Nos autem non spiritum huius mundi accepimus, sed spiritum, qui ex DEO est, ut sciamus quæ à DEO donata sunt nobis. Loquitur Apostolus non absolute de omnibus iustis, sed de illis tantum, quibus contingit ista noticia experimentalis & privilegiata, quæ est per revelationem internam Spiritus sancti. Quo sensu D. Thomas intelligit hunc locum 1. 2. qu. 112. art. 5. ad 4. Ex hac igitur intima & fructiva perceptione sequitur in anima maximum gaudium, & ideo inter fructus Spiritus sancti primo loco ponitur charitas, prout est fructus, ad distinctionem charitatis, quæ est virtus Theologica, habitusque supernaturalis: at ut est fructus, dicit actualem charitatis experientiam vel sentimentum, sive charitatis fruitionem, quod idem est ac gaudium.

Dd 3

CAPUT.

XII.

anima.

unio ex parte
pannes Gerlon
ores defendit
Cant. s. dicitur
minatur spiritus
sed actualis, s.
yus.

CAPUT XIII.

*Unio hæc mutua inter animam & DEUM,
per comparationem ad sponſationem
tam carnalem, quam ſpiritualem,
amplius exponitur.*

RESTAT jam, ut una aut altera comparatione modum istius unionis mutue plenius explicemus. Prima comparatio, ex carnali sponſatione: secunda verò, ex matrimonio ſpiritali in gloria consummato, id est, per comparationem ad unionem beatificam deſumenda erit.

Legend. Ponamus igitur, (& hæc erit prima comparatio, & forſan aliquantulum rudis, aptissima tamen ut hæc unio melius penitusque intelligatur) virginem elegantem admodum ac decorâ facie præfulgentem, in ſuburbis munitissimi longeque magnificentissimi caſtri demorari, in cuius interiori cœnaculo ſive aula, totius orbis Imperator, occultus tamen, reſideret, qui huius virginis captus eſſet amore, & illa Imperatoris, ac mutua per internuntios pollicitatione ad dulces ſponſaliorum nexuſ ſubeundos ſuaviſſimè traheretur, ea tamen conditione interpoſita, ut non niſi ſtatuo à Principe ac præfixo die deſiderata matrimonii celebritas ageretur. Atque interim, dum ad præſignatam diem ſponſalitii expectantur amplexus, mutuiſ hinc inde miſſis epistoſis, & amatorius muneribus oblatiſ, ſponſus & ſponſa ſibi invicem per amoris mutui concilioſ ac fideleſ nuntioſ amore ſè colloquuntur: interdum etiam ſponſus in aliquibus imaginibus faciem ſuam quoguo modo adumbratam ſæpè dilectiſſimæ ſponſæ oſtendit. Ardet iſta quondam, ac præſentia realis avida, hiſ ſponſi imaginibus minimè contenta, amplius invaleſcente amore ſponſi, cuius amoris ſagittâ tranſfixa eſt, vehementiùſ languet, deſiderio præſentiaſ amati tabeſcit, moratum impatiens & anxioſ, ſponſi tarditatem accuſat, emoritur pænè, dum expectatiſſimo ejus amore frui, caſtiſſimoque oſculo recreari, ardentiſſimis anhelat votis, faciem videre cupit amabilem, & ſuaviſſimam ejus præſentiam tota tabeſcentis animi contentione fatiſ impatienter exquiriſ.

Ac verò ſponſus, qui non minùſ ferventi exardeſcit amoris flamma, non minori etiam ſponſæ expectatione trahitur; & quò flagrantiſſima ſponſæ deſideria ei magiſ innoſceunt, eò ferventiori reciproca dilectioniſ ſpiculo perculluſ, ad ſponſæ amplexuſ dulciſſimoſ vehementiùſ fertur. Unde fit, ut aliquando noctiſ captiſ ſilentium (ſecretiſſimè tamen) ad ſponſæ cubiculuſ occultuſ deſceſſerit, aut eam ad Regiam domum vocet ac trahat, ibique cum ea dulciſſima miſceat colloquia, & felici perſuſuſ ſuavitate, ſereniſſimiſ ſibi illam amplexibuſ ac jucundiſſimiſ oſculiſ tenerrimè devinciatur, copulet, & amabiliter aſtringat. Tunc quidem ſponſa (quamvis in tenebriſ) verum ſuum agnoſcit ſponſum, nam & loquela ipſiuſ maniſeſtum eum facit; ſed ei præſentim ex tactu ſuaviſſimo, ex ardentioriſ oſculiſ ſponſi præſentia innoſcit: tanta ſiquidem eſt huiuſ Imperatoris fragrantia, tantaque ſuavitas, ut altectiuſ eſſe quàm Imperatoris ac ſponſi nequeant.

Hæc enim iſtiuſ amabiliſſimi Principiſ conditio eſt & excellenſ natura, ut non ſolùm aſpectu ſuo gratiſſimo, ac ſerena ſupra omnem modum facie, verùm etiam ſingulari quadam tactuſ

& oſculi dilectione faciliſſimè dignoſcatur: quæ licet faciem ejus tenebriſ obſtantibuſ non videatur, certifiſimè tamen illuſ agnoſciſſimè ſolùm ex locutione, ſed ex tactu ſingulari clare & apertè ipſum percipiſ, & mira ab aliis diſcerniſ facilitate. Richarduſ à S. Victore hoc exemplum (ſi attente ejus verba legantur, explicanſ hanc divinam Unionem in Tract. de Gradib. charitatiſ violentia) egregiè confirmat, dicenſ: Sæpè ſub hoc ſtatu Dominuſ deſcendit de caeliſ, ſæpè viſitat ſedentem in tenebriſ & umbra mortuſ, ſæpè gloria Domini implet tabernaculuſ ſederiſ: ſic tamen præſentiam ſuam exhibet, ut faciem ſuam minimè oſtendat: dulcoruſ ſuum inſundit, ſed decoruſ ſuum non oſtendit: inſundit ſuavitatem, ſed non oſtendit claritatem. Suavitateque epuſ ſentitur, ſed ſpecieſ non cernitur. Adhuc nubes & caligo in circuitu epuſ: adhuc thronuſ epuſ in columna nubiuſ: & tene quidem, & blanduſ admodum quod ſentitur, ſed nubiluſ omnino quod cernitur; nondum namque apparet in lumine. Et quamvis appareat in igne, magiſ tamen in igne accendente, quàm illuminante: accendit namque affectuſ, ſed nondum illuminat intellectuſ. Deſideriuſ inflammatur, ſed intellectuſ non illuminatur. In hoc itaque ſtatu anima dilectum ſuum ſentire poteſt, ſed (ſicut dictuſ eſt) videre non poteſt. Et ſi videt quidem, videt quaſi in nocte, videt velut ſub nube, videt denique per ſpeculuſ in enigmate, nondum autem facie ad faciem, unde & dicit: Illumina faciem tuam ſuper ſervuſ tuuſ. Hæc ille.

Hæc igitur ſimilitudine facile intelligitur, quid iſta DEI experimentalis perceptio ſit, præcipuè ſi recolat DEUM eſſe in animæ eſſentia ſive centro, quaſi in nobiliſſimo caſtro, per gratiaſ unionem in juſtiſ commorantem, animam verò juſtiſ in ſuburbiiſ caſtri (non enim ingredi poteſt ad ſuam eſſentiam.) Contrahuntur præterea ſponſalia inter DEUM & piorum animas, cum per gratiam & charitatem DEO conjunguntur. Hæc autem conjunctio omnibuſ juſtiſ communis eſt, ac veluti ſponſatio metriò judicatur: matrimonii verò consummatio uſque ad eoruſ obituſ, cum DEUM in felici illa patria revelata facie conſpexerint, eique unione beata fuerint copulati, diſſertur.

Interim ſponſa ſponſi amore inflammata, intimiſ ſuſpiriis ac inenarrabiliſ gemibuſ ad dulciſſimam ejus præſentiam, etiam in hac vita ardentiffimè anhelat. Et quamvis interdum ſponſi viſionibuſ, revelationibuſ, ac locutionibuſ diviniſ frequentiùſ viſitetur, & miſe confortetur, adhuc tamen amoris aſtu & impatientia omnia iſta tranſcendens, non quieſcit, donec amati reali præſentia perfruatur. Cum verò ardenſiſſimiſ ac ſcintillantibuſ deſideriis, & anagogiciſ aſpirationibuſ mens fuerit à paſſionibuſ atque pluſ deſectata, clementiſſimuſ ſponſuſ in eſſentia animæ tamquam veruſ Salomon in eburneo & ſplendiſſimo majestaſi throno reſidens, animæ ejus amplexuſ ac dulcia oſcula anxie ſitienti (quantum in hac peregrinatione permittitur) cupientiſ ſe maniſeſtare, ſeipſum demittens, animæ potentiſ per ſuam præſentiam illabitur, eamque ad interiora deſerti (id eſt, ad eſſentiam & centruſ animæ) ineffabiliſ trahit, ibique amoris brachiis tenaciſſimè ſibi aſtringit, tenerrimè deoſculatur, mutuoque complexu ab ea ſtringitur & tenetur, & per hunc tactuſ ſuaviſſimuſ ab ea ineffabiliſ ejus ſuavitate deguſtat.

Per hunc verò amplexuſ & arcanuſ contactuſ,

Adm, anima perfectius sponsum percipit, & experimentaliter notitia dignoscit, & quasi videt claritas, quam si oculis corporeis eum intueretur: ex qua quidem DEI experimentaliter notitia, intellectus clarissimam ac perfectissimam cognitionem adipiscitur. Ex hoc enim arcano Spiritus sancti tactu & amplexu, anima ineffabili, quod omnem notitiam transcendit, mira perfunditur intellectus luce, ut DEUM ineffabili quodam modo videre possit: tunc enim altiore anima de DEO assequitur cognitionem, quam unquam aliis per visionem seu revelationem fuerat consecuta: nam per sapientissimam de DEO notitiam, dum ei supremus apex affectivæ potentie per amorem unitur, resulat in intellectu altissima quædam & sapientissima DEI contemplatio, quæ ad experimentalem & suavisimam DEI perceptionem consequitur: quæ quidem contemplatio *Mystica Theologia* à D. Dionysio, hoc est, arcana Dei visio & occulta notitia appellatur, utpote quæ fit in immensa illa caligine.

Et præterea, quia est notitia experimentalis DEI per affectum, supponens ut principium & causam, experimentalem DEI notitiam, quæ in voluntate præcipue invenitur, & ab ea descendit in intellectum. Ibi enim in intellectu supernaturali & coelitus infuso lumine illustratus, in intuitu recessibus suis clarè DEI præsentiam agnoscit, ac in quadam perfectissima imagine DEUM intuetur, non verè sicuti est, sed paulò minoratus ab ea visione, quæ Beati DEUM clarè vident, id quod DEUS est contemplatur. Voluntas verò ineffabili amore ac incredibili iucunditate cum ipso DEO, sub ratione summæ boni, unitur, ac ejus præsentiam percipit.

O ter quæterque beata anima, cui adhuc in hac peregrinatione degenti, felicissima æternitatis pignora, ac summam Beatorum gloriam prælibare contingit! Quid autem hæc DEI manifestatio & amplexus in anima operetur, quæ lingua sufficere explicare? Ex illo enim fonte, qui est in seculo animæ quasi torrens voluptatis, qui totam animæ regionem pertransiens eam irrigat, fecundat, & exultat, mirabiles in animæ regnum dimanant effectus, de quibus nos latius *infra* disceremus.

Præterea, Unio hæc fructiva non incongruè per comparisonem ad felicissimam gloriæ unionem exponi potest. Ineffabilis quidem est in illo statu beatitudinis iucundissimo beatarum mentium cum DEO conjunctio, ac in ipsum omnimoda transformatio: nam ibi, ut Apostolus docet, ea quæ nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascenderunt, præparavit Altissimus his, qui ad illius gloriæ celsitudinem, ipso DEO juvante pervenerunt. Ineffabilis etiam est (ut superius sæpè præfati sumus) dum peregrinamur à Domino, unio illa arcana fructiva & ecstasica animæ cum DEO purissimis mentibus contingens. Et quamvis istæ uniones multum sanè inter se dissent, in multis tamen conveniunt: ac proinde non erit abs re, ex his quæ in illa beata & coelesti unione, tam ex Scripturarum quam Patrum doctrina cognovimus, ad hanc paulò inferiorem, quam fructivam vocamus cognitionem, descendere: in multis enim philosophari oportet in ea ferè, ac in visione beatifica: eo tamen discrimine prænotato, quod in ista DEUS clarè, distinctè, intuitivè & quidditative cognoscitur: in unione verò hac, nec clarè, nec distinctè, nec quoad quid

est, nec omnino intuitivè licet immediate videatur, ut latius *infra* cap. 16, dicemus.

Præterea, in beatifica visione DEUS sine ulla specie à Beatis cognoscitur, ipsa divinà essentia immediate Beatorum intellectui unita, ac speciei vicem supplente, quatinus posse etiam DEUM per speciem à Beatis videri gravissimi Theologi affirmant: in unione verò hac, sive Mystica Theologiæ contemplatione, DEUS media specie aliqua creata cognoscitur, ut *infra* etiam docebitur. Deinde, in visione beatifica intellectum DEUM videntium à lumine habitualis gloriæ elevari, Catholica fides nos docet: in contemplatione verò Mystica Theologiæ apicem intelligentiæ sine aliquo habitu inherente, à DEO lumine quodam Sapientiæ dono eminentiori sublevari, superius annotavimus.

Denum, in unione ecstasica & fructiva, quando illa est in intensiori gradu, omnino à voluptatis torrente absorbentur potentie, ita ut pro eo tempore non percipiant dulcedinem quæ fruuntur, quia ita sunt immerse in illo suavitatis & dulcedinis Oceano, ut non relinquatur locus tunc notitiæ reflexæ, ut dignoscant objectum circa quod versantur: in beatitudine verò semper est ista notitia reflexa, quæ intellectus percipit se videre summum bonum, ac voluntatem illud amare, eoque dulcissimè frui.

Hæc igitur discriminis ratione prænotata, explicemus jam per comparisonem ad visionem beatam faciliorem ac clariorem modo hanc Mystica Theologiæ divinam ac supereminentem unionem. Quemadmodum enim in beatifica visione Dæus illabitur intellectui, non solum in ratione speciei, sed etiam in ratione objecti, quem intellectus lumine gloriæ elevatus immediate intuetur, ac ei unitur: voluntas etiam immediate cum DEO, quem intellectus præsentem apprehendit & videt, per amorem conjungitur, ac summo illo bono felicissimè fruatur: pari fere modo philosophari possumus in hac Divina unione, contemplatione, amore, & fruitione: nam in hac DEUS, qui in essentia animæ omnipotens est, ineffabili modo menti purgatæ illabitur, & se manifestat, elevando quodam divino lumine intellectum, ut eum ibi existentem sibi quæ præsentem agnoscat, ac apicem affectivè tangendo, ut DEUM intimè conjunctum, ac animam deosculantem & amplexantem ardentissimè amet, ac amoris mutuo amplexu ei copuletur, ac in illum omnino transformatæ & absorptæ, eo dulcissimè & suavisimè perfruatur.

Est præterea aliud discrimen inter illaplum DEI in Beatorum mentes, ac illaplum in via purissimis mentibus contingentem: nam illis prius natura DEUS illabitur Beatorum intellectui, deinde voluntati: hic vero divinus illaplus prius, imò solum fit in voluntate: huic enim tantum DEUS illabitur, eamque immediate suo complexu & deosculacione tangit, foras manente intellectu, qui licet divinis lumine tangatur, ut DEUM ipsum altissimo modo contempletur, non tamen ei illabitur, aliàs intellectus clarè ac distinctè DEUM agnosceret. In gloriæ statu, intellectus primò DEUM attingit ac possidet: in via verò, per voluntatis attingentiam DEUS possidetur, intellectu foras remanente, ut sæpius prænotavimus.

Hæc intima & immediata tam intellectus quam voluntatis cum summo bono felicissima

Legenda.
nost.
Salmā.
tic. Tom.
1. Tract. 2.
Disp. 2.
dub. 2. &

unio, dicitur à Dionysio Mystica Theologia, & divinissima sapientia; estque supremus gradus contemplationis, ad quem in hac vita intellectus divinâ ac singularissima prævenit, gravâ perringere solet. Prætermitto nunc DEI claram visionem, quam D. Paulo & Moyse ex specialissimo DEI privilegio contigisse vix creditur.

CAPUT XIV.

De duplici huius supreme ac fructiva Unionis gradu, & aliquibus similitudinibus, quibus intima hac Unio à Patribus declaratur.

Hæc autem felicissima Unio, in qua DEUS ipse per osculum & amplexum univium M. Teresie clare percipitur ac degustatur, duplici quidem gradu gaude: taliter vocat ut sponsatio spiritualis, alter vero matrimonium spirituale. De utroque gradu mentio fit apud Patres. De spirituali sponstatione Verbi & animæ, in toto ferè Canticorum libro tractatur, ejusdem quoque sponstationis meminit S. Bernardus Sermon. 9. in Cant. Si quis, inquit, in nobis ita est desiderii vir, ut cupiat dissolvi, & cum Christo esse, cupiat autem vehementer, ardentius fiat, assidue meditetur, in profectum non secus quam in mansione & B. hora videlicet qua se astringit intus quibusdam brachiis sapientia, atque inde sibi infundit sensum sancti suavitatem amoris: siquidem desiderium cordis ejus tribuitur ei, et si adhuc peregrinanti in corpore, ex parte tamen, itaque ad tempus, & tempus modicum. Et ris Cant. 13. 14. & mansio illi dumtaxat, quod DEUS & anima ardentius desiderium vehementer, & prædulci affectus sponsum proflammat, & dignam ad quam gratia visitandi accessurum viva Verbum decorem induat, formam sponsum accipiens. Hæc Bernardus.

Nec te turbe matrimonii nomen: est enim in Joana. 2. ter DEUM & animam arcanum quoddam coniugium spirituale, quo DEUS & anima ardentius in hac vita coniunguntur. De hoc matrimonio S. Bernardus mystic. & Sermon. 83. in Cant. dicit: Talis conformitas maritatus animam Verbo, cum cui videlicet similis est per naturam, similem nihilominus ipse se exhibet per voluntatem. diligens sicut dilecta est. Ergo si perfecte diligit, 2. Ascens. nuptiæ. Et infra: Verè spirituali sanctique coniugii anima contractus est iste: parum dixi contractus, complexus licet. 2. c. 7. est. Huius nexus vincit etiam quod natura arctius vincit, & lib. 3. vinculum parentum ad filios. Denique propter hoc, ait, 6. 3. relinquit homo patrem suum, & matrem suam, & adhæret sponse. Et infra: Propterea (ut dixi) sic amare, nuptiæ est: quoniam non potest sic diligere, & parum dilecta esse, ut in consensu duorum integrum fieret perfectumque coniugium: quod non est aliud quam amor sanctus & castus, amor suavis & dulcis, amor mutuus, intimus, validusque, qui non in carne una, sed uno plane in spiritu duos jungat, duos faciat jam non duos, sed unum.

Idem Bernardus Sermon. 85. in Cant. prope finem. Quando videris animam, ait, relictis omnibus, Verbo totius omnibus adhære, Verbo vivere, Verbo se regere, de Verbo concipere, quod pariat Verbo, quæ possit dicere: Mihi vivere Christus est, & mori lucrum; puta coniugem Verboque maritam. Et infra: Attende in spirituali matrimonio duo esse generariendi, &c.

Richardus de S. Victore in Cant. cap. 8. plenius

differit de huiusmodi matrimonio & spirituali conjunctione animæ cum DEO. Sanctus de munit Bernardus de hoc etiam matrimonio spirituali videtur differere in Tract. de Septem gradibus contemplationis, exponens illum Apostoli 2. Corinth. 2. locum, Nos autem revelata facie, gloriam DEI speculantes, &c.

Inter hos felicissima Unionis gradus multiplex invenitur discrimen, ut egregie docuit S. Virgo & Mater nostra TERESIA, rerum spiritualium expertissima, in libris, quos divinitus à DEO illuminata conscripsit, maxime Mansioni 7. cap. 1. & 2. Quandoquidem (ait) DEI magnitudo nullis terminis aut limitibus continetur, idem erit etiam de eius operibus meritis indicandum. Quis enim ejus misericordiam & magnitudinem enarrare poterit? Quare si ea, quæ antea retulimus, aut dicemus infra, DEO ipsi comparentur, miranda non sunt: omnia enim sunt velut symbola quædam divina magnitudinis ac potentia. Vtinam DEVS inibi concedat, ut possim vobis explicare aliquid eorum, quæ ipse communicat ad istum statum perringentibus! Quando divina bonitas, compatiens laborum & afflictionum, quas anime sibi spirituali sponstatione conjunctæ pro ejus amore perpeffe sunt, antequam eas spirituali matrimonio sibi conjungat (quantvis in hac vita non ita perfecte hoc matrimonium inter DEUM & animam celebratur, quin possit aliquando anima à DEO separari) ad propriam mansionem, id est, animæ centrum intravit, ibique cum ea unitur, quod non solet contingere in spirituali sponstatione: nam ibi sponfa non tam ad centrum, quam ad superiorem anime partem à DEO vocari videtur.

Est igitur magnum discrimen inter matrimonium, sponstationemque spirituales; quale esse solet inter eos, qui sponfalia contraxerunt, & illos, qui matrimonio conjuncti sunt. His utor comparationibus majori claritatis gratia, non quia in sponstatione aut matrimonio spirituali corporeum aliquid interveniat, omnis enim ista conjunctio sive unio in spiritu contingit, modo

Primum igitur discrimen est, quod in unione spirituali sponstationis, saltim tempore quo celebratur, omnes potentiarum operationes absorbentur, quod anima quasi eadem, mutatur, ac sine ullo interiori sensu videtur remanere, ita ut pro tunc nulla ratione possit sentire, aut intelligere, qualem ac quantum sit illud bonum quo fruatur. Quia illa magna delectatio, quæ animam perfundit superius diximus, tunc sentitur, cum anima se DEO appropinquare cognoscit. At cum jam amoris brachiis à DEO adstringitur, eique unitur, nihil omnino sentit, quia tunc omnes potentie consopite ac absorptæ manent. In matrimonio vero spirituali aliter solet contingere, quia tunc DEVS potentias antea absorptas & quasi ligatas solvit, & oculorum squamas tollens, permittit, ut anima percipiat atque intelligat aliquid de ineffabilibus bonis quibus fruatur. Quod quidem mirabili modo contingit: nam anima in illo centro manenti, visione intellectuali mysterium sanctissima Trinitatis, omnesque tres personæ manifestantur: præcedit tamen hanc manifestationem suavisissima quadam spiritus inflammatio, instar lucidissime cujusdam nubis, ibique notitia quadam admirabili percipit, quæ ratione tres personæ sint una substantia, una potentia, una sapientia, & unus solus DEVS, ita ut quod fide tenemus, ibi anima (ut ita dicam) quasi intuitu cognoscit.

Est aliud præterea discrimen inter spirituali matrimonio unionem ac spirituali sponstationem: quia in hac, omnia dona & gratias, quæ à DEO anima recipit, eas videtur recipere mediis potentibus, aut sensibus;

in matrimonio vero spirituali non ita contingit: quia cum hoc matrimonium in anima centro contingit, ibi immediate DEVS se manifestat quadam intellectuali ac nobilissima visione.

Reperitur denique inter hac duo aliud discrimen: quia in matrimonio spirituali arctior est anima cum DEO coniunctio, ac veluti indissolubile vinculum: DEVS enim deinceps ferè continuè est anima præsens, quamvis non semper ita clare & aperte, sicut eo tempore, quo divinum hoc matrimonium fuit contractum; quia alias si aliquantulum non remitteretur, anima non esset compos omnino sui, nec posset in aliu occupari. Ceterum, quamvis non ita clare sicut antea contigit, semper ac advertit, & se introrsum colligit, hanc divinam societatem experitur, non aliter ac si duo essent simul in uno cubiculo, si clauderetur fenestra, quamvis non aperti videatur, quem antea media luce clare conspexerat, aperte tamen intelligit ibi esse presentem. In sponsatione vero spirituali non ita contingit, quia frequenter separatur anima à DEO, nec continuè gaudet, sicut in matrimonio, divinà DEI præsentiā.

Similitudo. Sequenti exemplo poterit hoc clarius explicari: si dicamus unionem sponsationem esse similem duabus cereis candelis, quæ ita intime connectantur, quod ex uno Dei duabus una lux unusque lychnus fiat, adhuc tamen non ita remanent unitæ, quin ab invicem possint separari, & fieri sicut antea duæ candelæ. Matrimonium vero spirituale merito comparari potest aquæ celestis in fluvium vel fontem cadenti, ubi ita ex duabus aquis una resultat, ut nulla ratione possint amplius dividi aut distingui, seu discerni, utra fit aqua fluvii, utra celestis. Vel hac utriusque simili dici potest luci per duas fenestras in cubiculum ingredienti, quia quamvis in ingressu dividatur, postea tamen una lux efficitur. Forsan hoc est quod Apostolus Paulus scribit: Qui adhæret DEO, unus spiritus fit cum illo, alludens ad hoc divinum matrimonium, in quo iam præsupponitur anima per sponsationem spirituales scisse DEO unita. Hæc & alia S. Virgo TERESIA in lib. Mansionum, ubi supra.

Sunt præterea aliæ similitudines, quibus utuntur Patres, ut hanc animæ cum DEO unionem ineffabilem explicent. S. Gregorius Nazianzenus Orat. 21. partim superius adductis, partim etiam aliis similitudinibus hanc Deificam declarat unionem, dicens: Quomodo stilla aquæ modica multo infusa vino desicere à se tota videtur, dum & saporem vini induit, & colorem; & quomodo ferrum ignitum & candens igni simillimum fit pristina proprietate formæ exutum; & quomodo Solis luce perfusus aer in eandem transformatur luminis claritatem, adeo ut non tam illuminatus, quam ipse lumen esse videatur: sic omnes tunc in sanctis humanam affectionem, quomodo ineffabili modo necesse erit à se ipsa liquefcere, atque in DEI penitus transandi voluntatem. Hæc S. Gregorius Nazianzenus. Gerson vero in Tract. de Mystica Theologia, consider. 41. alias adducit similitudines, quarum multæ coincidunt cum superioribus. Legendus quoque Ven. P. Hieronymus, Gratianus in Annotationibus ad cap. 6. concepit amoris S. M. Teresia.

Similitudines vero hæc, & si quæ sunt aliæ minime usitatæ, quæ Mysticis solent esse familiares, pie debent interpretari, quemadmodum multæ aliæ locutiones & varii modi dicendi, quales sunt, animam mori, propriam formam amittere, spiritum viribus affectione delectari, à DEO (sine proprio scilicet concursu) agi, & id genus alia amantibus frequentissima, quæ, si naturam re-

rum spectemus, falsa, si affectum, vera dicimus. Philosophus enim non accusatur mendacii, quod animam potius ubi amat, quam ubi animat, esse, protulerit: nec Paulus, quod se viventem non vivere, quasi ejus vitam Christi præsens vita perimet, affirmavit.

CAPUT XV.

De nominibus Unionis fructiva.

EAM, quam nos Unionem appellamus, Sancti Divina variis consueverunt appellare nominibus, ut per ea proprietates ejus varias indicare possint. S. Bernardus Serm. 52. in Cant. his verbis: Unionem hac morte ego frequenter cadam, ut evadam laqueos mortis, &c. Moriatur anima mea morte iustorum. Optima mors illa est, quæ vitam non auferit, sed commutat in melius. Unionem anima mea Angelorum morte moriatur, &c. Vocat hanc Unionem mortem, & quidem mortem Angelorum, eod quod sicut Angeli mortui sunt rebus temporalibus & caducis, ita quoque certo modo media ista Unione moritur iidem animæ.

Abbas Vercellensis in hæc verba Cant. cap. 5. Amore languet, sic ait: Languor iste usque ad mortem ducit: mors autem est plena separatio vitalis spiritus à corpore, & significat plenam separationem vitalis affectus per excessum mentis, & commodam unionem ad DEVM.

S. Gregorius eam silentium appellat, atque ita declarat illa verba Apoc. cap. 8. Factum est silentium in celo, quasi media hora. Hoc ipsum silentii nomen ipsi imponit Richardus in Psal. 25. cap. 4. adjungitque plura alia, quibus intuleri solet hæc Unio, ut sunt somnus, & pax; assignatque rationes, cur quodlibet horum nominum ipsi attribuitur, pax, &c. sic inquit: Hanc quietem Ioannes dicit silentium.

O quam verè dicere possumus somnum, si excedit omnem sensum. Quid enim de eo dignè dici possit, qui omnem sensum excedit? Factum est, inquit, silentium in celo quasi hora dimidia. Quam rectè silentium dicatur, audivimus: sed quomodo erit & somnus? Cogita quid faciat somnus exterior circa hominem exteriorem, hoc facit somnus huiusmodi circa hominem interiorem. Somnus corporeus exuperat sensum corporeum, auferit enim officium oculorum, officium aurium, ceterorumque sensuum, atque membrorum. Sicut autem per somnum exteriorem sopiuntur omnes sensus corporis per hunc, de quo loquimur, interioris hominis somnum exuperantur omnes sensus mentis. Simul enim absorbet cogitationem, imaginationem, rationem, memoriam, intelligentiam, ut constet quod Apostolus scribit: Quia exuperat omnem sensum. Huiusmodi somnum anima inter veri sponsi amplexus capit, cum in ejus sinum requiescit. Unde & dicit: Lava ejus sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me. Huius quietis in huiusmodi reclinitorio jam firmam spem conceperat, qui cum tanta fiducia psallebat: In pace in idipsum dormiam, & requiescam.

S. Bernardus hoc idem nomen somni ipsi imponit Serm. 52. ubi manifestè inducit celestis sponsus zelans pro quiete cujusdam dilectæ suæ, ne qua forte molestia vel inquietudine à somno suavissimo deturbetur.

Rursum Richardus lib. 4. de Contemplat. ebrietatem appellat, inquit: Ecce charissimi inebriantur, ebrietas autem mentis alienationem efficit: & superne quidem revelationis infusio eos dumtaxat, qui ebrietate, & quare.

charissimi sunt, in mentis excessum adducit, secundum illud: Inebriabuntur ab ubertate domus tua. Idem quoque eodem loco ipsam vocat ebrietatem per hac verba: Quid tantam dixerim mentis alienationem, nisi ebrietatem spiritus? Ratio autem cur ea sic vociter, est, quia mediante hac unione, consequitur anima eam animi libertatem & fortitudinem, qua parvi aestimet aerumnas huius seculi, more Apollolorum, qui cum ebrii essent ebrietate spiritus sancti, ibant gaudentes à conspectu Concilii, eo quod digni fierent pro nomine JESV contumeliam pati, quæ ipsorum invicta fortitudo, & libertas spiritus, & promptitudo, mundo ebrietatem præ se ferre videbatur. D. Bonaventura de Process. Reliq. ubi supra, eamdem penè rationem assignat quam Richardus.

Vocatur præterea hæc Unio Theologia mystica, quod idem est ac cognitio secretissima DEI, eo quod mediante hac unione, acquiritur expectantialis quædam DEI notitia, omnem exuperans notitiam, omnemque scientiam, ut latius lib. 5. de Contemplatione ostendimus.

Insuper ob altissimam hanc cognitionem, quæ mediâ DEV Manima degustatur ac percipitur, vocat istam intimam unionem Dionysius Areopagita, nedum Theologiam mysticam, sed & sapientiam, sive DEI divinisimam cognitionem. S. Thomas Opusc. 6. eam dicit esse copulam animæ cum DEO, propter unionem & societatem, quæ in hoc sponalicio intervenit inter utrumque adeo arctam & singularem, ut unum quid ambo efficiantur; idque propriè est unio, cum ex duabus rebus una tantum resultat.

Hæc Unio appellatur sponsio Verbi & animæ, & ita in sacra Scriptura, maxime in toto ferè Canticorum libro, &c. de hac potissimum sponalione tractatur. Appellatur etiam matrimonium spirituale. Vide Bernardum Serm. 85. in Cant. Sed attende, inquit, in spirituali matrimonio duo esse genera patiendi, & infra: Ut in hoc ultimo genere interdum exceditur & receditur etiam à corporali sensibus, ut se non sentiat, quæ Verbum sentit.

Soritur deinde plura alta nomina, quibus in Scriptura hæc mirabilis unio passim significatur, de quibus egregie Gerlon in Serm. de Spiritu sancto Tom. 2. Confid. 2. dicens: Hæc est pax quæ superat omnem sensum, manna absconditum, quo Propheta Psal. 30. passus eructat: Quam magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, quam abscondisti mentibus tuis! Hic est calculus filiorum DEI, habens nomen scriptum, quod nemo novit, nisi qui accipit. Hic in divinam caligenem instat Moysi vocatur spiritus, hic in sibilo aure tenus sentitur Dominus, hic in thalamo dormit & requiescit Salomon pacificus, & Benjamin adolescentulus in mentis excessu. Hic gustatur sapor mellis; sapor propter illuminationem, mel propter dulcorationem affectus. Hic Moyses mysticus ducit gregem virorum suorum in interiora deserti. Hic sedet solitarius, & levat se supra se, ubi Dominus loquitur ad cor ejus. Hic dicit Petrus: Bonum est nos hic esse. Et Philippus: Sufficit. Et Maria Magdalena: Vidi Dominum, & hæc dixit mihi. Hic introducit anima in cellam virginitatis, ubi bibit ubriam sobrietatem spiritus; ubi suspirabunda epithalamium canens, verba dimidiat: Dilectus meus mihi, ait, & ego illi: ego dormio, & cor meum vigilat. Hic obestatur dilectus de dilecta: Adjuvo vos filia Ierusalem, ne suscitatis vel evigilare faciatis dilectam, donec ipsa velut.

Idem Gerlon Tract. 9. in Magnificat, Tom. 3. Dicitur, inquit, manse DEI in homine, & homini in

DEO, ut sic. Dicitur vivificatio & habitatio vite æternæ saltem in radice, ut hic: vivet in æternum, quia suam gratiam habet. Dicit autem Apostolus quod gratia DEI est vita æterna. Dicitur & osculum evi sponse, quod perit sponsa. Dicitur lac & vinum, & unguenta, & oleum effusum, & iracundia, & pulsus ad sponsum. Dicitur introductio in celleriam, conjunctio dilecti inter altera sponsa tanquam fasciculus myrrha. Dicitur suus decus, sua quies in lectulo florido. Hoc est donum perfectum de sursum descendens, non ascendens deorsum. Hæc est sapientia divinitus inspirata cum suis laudibus universis. Hoc divinum silentium, hoc sibilus aure tenuis, hoc susurrum verbi absconditi, hoc vox quasi aure lenis, imo & sonitus magni, & ut ad unum colligamus innumera, quidquid sonat mansionem vel habitationem, vel inbationem, vel unitatem unius corporis & unius spiritus, anima cum DEO, sponsa cum sponso, una cum unico, sub gratie gratificationis nomine, & radice, principio, forma, & fine, unico vocabulo datur intelligi, quid est manere in Christo per mutuum gratie complexum.

Præcipuum verò mirabilis hujus perceptionis nomen est unio, absolute & per antonomasiam ei à Mysticis attributum: quia est finis alia unionum genera, eaque præclara, quæ charitate media animam DEO conjungat, de quibus multa in superioribus hæc tamen ita arctissime animam DEO ipsi conglutinat, ut absolute Unionis nomen videatur tibi jure vendicasse, tum propter altius extremi dignitatem, cum quo unio hæc contingetur enim hujus unionis terminus immediatus ipse DEUS; tum etiam propter alias circumstantias, quæ illam mirabilior em ac digniorem convincunt, nempe esse ecstaticam, utpote, quæ summa amoris & splendoris vi animam extra se abducit; & deinde fruiivam, quia ineffabili dulcedine animæ sinus usque ad effusionem liberalissimè replet: de quibus multa superius, præcipue cap. 7. hujus libri, iterigimus, & in sequentibus plenius discemus.

CAPVT XVI.

Intellectus mirabiles operationes Unionem hanc ineffabilem antecedentes & concomitantes.

SUPREMA illa DEI perceptio, qua DEVS seipsum veluti tangendum obicit voluntati, contemplationis etiam supremæ omnes esse solet; ita ut simul intellectus & voluntas divinitus afficiantur. De intellectu luce, sive contemplatione, & de voluntatis affectibus postea dicturi, prius tamen aliquid de memoria in hoc Unionis statu præmittamus.

Memoria igitur Unionis tempore, imò & sæpè videtur ipsa Unione transacta, per influxum divinum & M. Te-

statica & fructiva tempore, non eodem plane modo iudicandum est: aliter enim de intellectu eo tempore, quo anima est omnino divina unio: ni proxima, aliter verò de ipso tempore, quo est omnino DEO unita, & in ipsum divinitus absorpta ac transformata, aliter demum de intellectu, transacta iam ipsa Unione, sentiendum erit. Quare meritò omnis ista cognitio ad tres gradus lucis reducetur.

Primus gradus contemplationis divinam
Unionem antecedens.

§. 1.

Primus quidem lucis & contemplationis gradus est, quando mens omnino desuper purgata, & medio Sapientiae dono illustrata, supra se elevatur, ut DEUM in omni perfectione, sanctitate & gloria esse infinitum, ac omni menti, etiam Angelicæ, incomprehensibilem contempletur, ita ut divinam non solum ingredi, sed illam habitare caliginem, quam superius lib. 3. cap. 3. explicavimus, dicatur: Dominus enim DEUS in caligine, id est, in luce inaccessiblei, inhabitare dicitur. Unde optimè S. Dionysius in Epist. 5. ad Dorotheum: Dicitur autem divina caligo, quia est inaccessible lumen, in quo habitat DEUS dicitur, invisibile quidem existens propter excessum claritatem; & inaccessible propter excessum super substantialium luminis effusum. Hæc Dionysius.

Ardentissima igitur hujus caliginis inhibito ac defixio mentis in immensam illam & inaccessibleem DEI lucem, intelligentiæ oculum reverberantem, & sua immensitate ipsam abscondentem, altissima quidem est contemplatio, quæ fructivam Unionem antecedit, & proxima est ad illam dispositio, ut plenius lib. 3. de Via illuminativa cap. 3. ostendimus.

De hac luce Gregorius lib. 4. in 1. Regum ad caput 20. ubi contemplationem ad DEI incircumscriptum lumen terminatam (quod idem est ac DEUM in caligine inveniri) sic depingit: Quidquid enim de omnipotenti DEO humana mens potest cogitare, DEUS non est: sed dum cogitando cuncta transcendit, dum quidquid potest intima lucis, quidquid interna suavitatis & dulcedinis, quidquid spiritualium delectationis sibi fingere minus illa esse creditur; ad quamdam lucem tamen pervenit, quæ non est DEUS, sed quam inhabitat DEUS. Et quia tunc Electi anima mirabiliter inflammatur, mirabiliter resicitur, ineffabiliter delectatione fruitur, cogitare compellitur quam ineffabilis lux, dulcedo & delectatio sit, quæ ipse sit, si tam immensa lux est illa quam inhabitat, & non est ipse. Ad Dominum quippe in Bethel Moyses ascendebat, quando cum eo in monte loquebatur: sed qui ad lucem pervenerat quam inhabitat DEUS, lucem quæ ipse DEUS erat, querebat, dicens: Ostende mihi faciem tuam. De quo etiam scriptum est, Quia loquebatur Moysi Dominus facie ad faciem.

Quid est, quod facie ad faciem Moyses cum Domino loquitur, & tamen Dominum observat ut faciem suam Dominus ostendat? Sed facies DEI, cognitio ejus est. Cognoscitur autem DEUS per speculum, cognoscitur per seipsum. Per speculum hic, per semetipsum in celo. Speculum verè est illa lux quam inhabitat DEUS: ipse autem lux illa, quæ ipse est. Moyses autem, qui facie ad faciem DEUM videre dicitur, & ejus faciem ad videndum populum, quæ rectius designat quam perfectionem electorum, qui jam speculum illius summa lu-

cis intuentur, sed tamen ad ipsam lucis veritatem pertingere vehementer cupiunt? Ista quidem cognitio lucis, electorum desideria satiare non novit, sed excitare; illa verò & satiare & excitare. Nam tam jucunda res est, ut ineffabiliter concupiscatur, & tam plena, ut qui jam semper hanc in magno desiderio videntur, semper ineffabili dulcedine satientur. Hæc Gregorius.

Qua verò ratione intellectus DEVM hoc tempore intueatur, præclare quidem aliquibus comparationibus explicat Dionysius Catholicanus lib. de Laude vite solitaria, cap. 36. dicens: Velut si quis stans in littore totius Oceani hoc est ei Oceanum ipsum videre, noscere se non possit illud totum visu attingere, metiri, finire. Et velut si quis in ipsam Soli lacem in ipso Sole formaliter existentem suam defigat obtutum, hoc est ei lucem illam conspiciere, cernere se non posse eam in sua virtute & puritate oculis irreverberari conspiciari. Sic igitur contemplamur Dominum DEVM nostrum si interiorem mentis oculum figamus in ipsum cum omni humilitate, reverentia & amore, absque audaci & curioso scrutinio, & intueamur quod ipse esse est purum simplicissimum, incircumscriptum, bonitas infinita, veritas increata, unitas summa, superbentissima vita, sapientia profusè immensa, virtus omnipotens, superlibertissima quoque voluntas, pulchritudo separata & interminata, dulcedo illimitata: sique de ceteris perfectionibus ejus. In horum contemplatione inflammatur cor nostrum, & divini amoris ardore totaliter succendatur. sique DEO profundius uniat, ac abdit, tamquam ignoro pariter & obscuro serventissime i figuratur. Hæc Catholicanus.

Neque existimes, solam lucem (quantumvis sublimis sit) divinam hanc Unionem posse promereri, nisi illam æstuantia amoris desideria, & ardentissima alia ejusdem amoris exercitia (de quibus superius lib. 3. Via illuminativa, cap. 6. & 7. & inferius cap. 23.) comitentur. Nam dum anima sub umbra dilectiæ in illa caligine constituta, continuis suspiriis, amoris violentia & languore fertur in DEVM, nonnumquam repenit immensa DEI pietate apicem affectivæ, & verticem intellectivæ potentie immensa & angentem illuminatione & inflammatione simul ardentissima, ad fructivam unionem rapitur, atque ibi feliciter in DEVM, quem sibi præsentissimum sentit, divinitus transformatur, ut eg egie ex D. Dionysio docuit D. Bonaventura 1. tr. 3. aternitat. dist. 4. art. 4. sequentibus verbis: Verus contemplator est, si sursum tractus est super omnia intelligibilia in caliginem ignorantia. Et hic gradus contemplationis est, de quo loquitur Dionysius cap. 1. Myst. Theolog. dicens: Adhuc restat principalior DEI cognitio, quæ figuratur in eo, quod Moyses separatur ab his, qui locum DEI secum viderant, & subtrahitur illi visis, & intrat in caliginem ignorantia, & unitur incomprehensibilitati divina, quam non penetrat intelligentia, quæ verè est omnium clarissima, & in se claudit & secretissime celat omnes cognitiones comprehensivas tamquam in causa prima omnium, & per eam omnis unitus DEO (qui est supra omnia) constituitur in excellentia, quam neque ratio investigat, nec intellectus speculatur, & ab omnibus, & quasi à seipso segregatur, & per unionem dilectionis, quæ efficiens est vera cognitio, unitur DEO intellectualiter ignoto cognitione multo meliori, quam sit cognitio intellectualis, in eo quod intellectualem cognitionem dereliquit, & super intellectum & mentem DEVM cognoscit. Hæc Bonaventura. In quibus quidem D. Dionysii verbis ab ipso citatis illud planè considerandum est, contemplationem illam, quæ in caligine DEVS

agno-

Similitudinibus hæc explicatur.

agnoscitur, non esse altissimam, quæ de DEO in hac vita haberi possit, cum præcedat ipsam unionem, & DEI perceptionem experimentalem, quæ teste D. Dionysio est effectiva veræ cognitionis; sed tantum est prævia lux, & contemplatio præcedens ipsam unionem.

Oportet igitur altiorē aliam quærere lucem & contemplationem. Hæc autem, ex mente D. Dionysii, est illa, quæ concomitatur sive consequitur ipsam DEI fructivam perceptionem, ut ex illis verbis ejusdem Dionysii expressè conjicitur. *Hæc per unionem (inquit ille) dilectionis, quæ est effectiva veræ cognitionis, unitur animæ DEO intellectualiter ignoto cognitione multò meliori.* Igitur cognitio illa, quæ DEI unionem sive amplexum comitatur, & quæ ex illo oritur, quæ verè dicitur cognitio & contemplatio DEI altissima, illa, inquam est, (non præcisè considerata, sed ut connotat unionem animæ cum DEO felicissimam & fructivam) quæ est divinissima & sapidissima DEI cognitio. Quare hæc, licet præcipuè & essentialiter consistat in hac cognitione, principium tamen habet & causam in amore unitivo & perceptione DEI experimentalis. Ex qua veluti ex fonte, ubi divina suavitas gustatur & æterna prælibatur felicitas, sapidissima illa ac divinissima oritur DEI contemplatio, quæ mystica Theologia communiter appellatur; & hæc quidem spectat ad secundum lucis gradum, de quo §. sequenti plenius disseremus.

Quanam
altissima
Dei co-
gnitio
dicatur.

Secundus lucis gradus, sive contemplationis, qui ipsam divinam Unionem comitatur.

§. 2.

Hic igitur est secundus & altissimus divinæ cognitionis gradus, in quo DEUS per gustum & tactum intimum, ac suavissimam deosculatorem inter animam & ipsum divinissimè cognoscitur: jam enim in hoc gradu DEUS non speculativè vel per abstractivam notitiam discernitur, sicut in superiori gradus sed practicè & experimentaliter per eius amplexum & gustum cognoscitur; aliter namque de mellis sive sacchari dulcedine, qui ejus suavitatem non gustavit, aliter verò dulcissimum expertus saporem disserit: hic enim cognitione experimentalis, ille verò speculativè, ejus dulcedinem percepit.

Primus igitur contemplationis sive lucis gradus, cum ipsam divinam Unionem antecedit tam in luce quam in aliis nostrorum virium operationibus, inferior est omnino secundo gradu, in quo DEUS per ejus ineffabilem contactum & unionem cognoscitur. Ista enim divina Unio (ut merito inquit Dionysius) effectiva est veræ cognitionis, id est, ab ipsa procedit divinissima & sapidissima DEI cognitio, quæ quidem altior est omnibus aliis cognitionibus, quæ de DEO in hac vita haberi possunt. In ista enim Unione voluntas intellectum gustu & experientiâ pettanit, ut latius cap. 10. Observationes, annotavimus; & subtili sapore majus quiddam percipit, quam didicerit intellectus. Quare in illo gradu intentionis, in quo voluntas præcellit intellectum, DEO unitur, ac illum degustat in altiori gradu, ad quem intellectus non potest assurgere, sed potius ad intellectum ex prægustata unionem cum DEO voluntatis, perfectior, ac magis sapida de DEO notitia derivatur. Quod ex ipso hoc explanari solet.

Evenire quippe solet, ut conditi cibi nidore sensu percepto, quis judicet sapidum esse cibum, ac proinde acceptum avidius edat, ubi plerumque majorem quam cogitaverat saporem & appetitus irritamentum offendit. Unde saporis experimento convicius intellectus, propriorem perfectioremque illius cibi notitiam parit. Ecce cognitionis ordo. Gustus enim præcedit cibi illius notitiam perfectiorem, licet imperfectam, quæ ante ejus degustationem præcesserat, subsequatur. In hunc ergo fermè modum intellectus in illa caligine existens, divino etiam lumine perfusus, DEI incomprehensibilitatem, majestatem, divinitatemque cognoscit, ac quodammodò ejus suavitatem odoratur. Sed hæc cognitio fermè speculativa vocatur. At cum voluntas DEO adhæret, ac mystico contractu, gustu percipit, attingit & amplexatur, tunc ex illa experimentalis notitia voluntatis per amoris unitivi amplexum habita, perfectior ac clarior affulget intellectus, qui inferius remanserat, DEI cognitio multò certior ac nobilior, quam per alias doctrinas universas.

Quod si quis curiosè inquiret, Cum anima tempore Unionis sit tota in DEUM ita suspensa, ut ejus potentie omnes sint penitus absorptæ (ut omnes Patres fateantur, imò & sapientissima Mater nostra TERESIA à JESU impossibile cenet, eo tempore animam posse aliquid intelligere) quæ ratione intelligi possit, quòd eo tempore ea possit altissima intueri contemplatione.

Fateor sanè, Unionis tempore intellectum aliosque interiores sensus omnino absorbent; nam si carnalis delectatio rationis usum (teste Aristotele) pro tunc absorbet, quid erit sentiendum de ineffabili illa dulcedine, quæ ex immediata cum DEO conjunctione & unione percipitur? Quare sicut in hac vita DEUS clarè videri non potest, nisi anima omnino sit à sensibus alienata; ita neque DEUS sentiri aut percipi potest clarè in hac vita, nisi consopitis omnibus animæ operationibus, ita ut anima pro illo brevissimo tempore nihil omnino sentiat. Quapropter existimo, ita tempora in hac Unione sive spirituali sponsatione distinguere debere.

Primum, cum jam anima percipit DEI præsentiam ad se approximationem: secundum, cum DEUS divino illo contactu animam deosculatur, & sponsæ labia divinum illud ac ineffabile osculum percipiunt: tertium, cum plenè istam divinam præsentiam ac ejus suavitatem degustat. In illo priori, intellectus nondum absorptus per infusionem divini luminis ab ipsius solis præsentia derivari, clarissimè luce elevatur, ut DEUM ipsum voluntati omnino proximum altissimo modo contempletur; postea verò à seipso desiciens, in illo instanti mutui cum DEO amplexus dulciter absorbetur & obdormit, ut præclare Dionysius Carthusianus in Commentariis in librum de Mystica Theologia D. Dionysii, cap. 9. declarat, dicens: *Verumtamen in hac contemplatione fertur apex mentis & intelligentie vertex DEO uniti, tamquam omnino ignoto, in omnimoda quoque caligine fieri, nihilque penitus de illo cognoscere; non quòd ab illius inspectione omninè vacet, præsertim cum ista sit altissima, clarissima, perfectissima, ac profundissima Deitatis contemplatio, cognitio, visio huic vite possibilis, ut ipsemet Magnus Dionysius, & Expliciores ipsius testantur; sed quia in hac contemplatione & sapientissima ac ferventissima unione cum DEO mens acutissima & limpidissime conspicit, quam super-*

incomprehensibilis & superflendissimus, & superluminosissimus, & superpulcherrimus, & superamabilissimus, & supergaudiosissimus sit ipse Dominus DEUS omnipotens & immensus, atque quàm insinuat & indistincte à plena illius cognitione, & beatifica eius fructione, visione faciali immediatè & clarè intuitiva distet, deficiat & occumbat. Ideo prae admiratione & amore defuit & defuit à seipso, gaudiosè quoque & dulciter absorbetur, obdormit, & quiescit in superdilectissimo DEO creatore, salvatore, ac miserratore, in d & supergratiosissimo suo sponso, totius beatitudinis suae superpiusmo fonte, omnipotentissima & liberalissima causa.

Hac de secundo illo instanti sive tempore, in quo DEUS animæ per seipsum unitur & manifestatur. Et quamvis hac unio realis cum DEO, brevissimo tempore absolvatur, & tempore, quo perficitur, ligatur & quasi absorptæ ab illa immensa dulcedine omnes potentiae; adhuc tamen neque in isto tempore divini contactus sive unionis motus animæ cum DEO, credendum est, omnino intellectum suum carere operatione. Absurdum enim esset cogitare, animam illo felicissimo unionis tempore nobilissimis intellectus & voluntatis operationibus, non aliter ac ille qui deliquit animæ patitur, omnino privari; imò potius ex magnitudine lucis, amoris, & delectationis, intellectus totus manet suspensus & absorptus, prae nimia admiratione eorum quæ tunc intelligit: tunc enim cum tenacissimè actetur circa ea quæ speculatur, non datur ei locus reflexioni supra seipsum, ita ut possit ipse intelligere aut discernere se aliqd tunc intelligere, quia ab illa ingenti admiratione totus tenetur ligatus & absorptus.

Quem quidem modum intelligendi brevi sermone Thaulerus cap. 12. Insistit, exposuit, dicens: *Hic spiritus à DEO in admirabilem lucem suam deducitur, rapiturque, ita ut natura in quamdam Deformationem elevetur: ibi planè spiritus prae luminis absque luce, prae cognitione absque cognitione, prae amore absque dilectione efficitur, non quòd absque dilectione sit, sed quia omnis eius cognitio amorque suus nimis parva videntur ad suum DEUM comprehendendum.* Hac ille. Non aliter ac contingere; illi, qui solus orbem ac sphaeram ingrederetur: nam tunc verius clarissime agnosceret solem esse naturam suam lucidioris magisque visibilem, quamvis radiorum ipsius coruscatione minus videret, quò magis eum esse cognosceret visibilem: sic planè anima ipsi DEO iustitiae vero soli ineffabiliter copulata, licet mentis oculos prae immensa DEI claritate & incomprehensibilitate, velut quibusdam splendidissimis radiis reverbata caliget, & incomprehensibili ipsius objecti luce succumbat, experientia tamen ipsa, appetitùs quàm antea DEI claritatem & incomprehensibilitatem agnoscat.

Hanc intellectus operationem S. Mater TERESIA, à DEO divina revelatione edocta, in lib. sua Vita, agens de hac Unione, cap. 18. mirè explicavit. Cum enim illa scire desideraret quid in hac mystica unione intellectus operaretur, respondit ei Dominus, ut ipsa refert dicto cap. suae Vita: *Como no pueda comprender lo que entiendo, es no entender entendiendo.* Quasi dicat: Cum intellectus non possit immensam illam DEI claritatem & incomprehensibilem plenitudinem comprehendere, hoc ipsum est illam conspiciere, intelligere, se non posse intellectu cognoscere. Et hoc quidem nihil aliud est, quàm DEUM sub ratione incomprehensibilitatis videre ac cognoscere.

Thom. à Ista Oper. Tom. II.

Eodem ferè modo piissimus Blosius c. 12. Spiritual. Insistit, explicavit, dicens: *Hinc prae cognitione facta sine cognitione, in solo amabili, nudo, simplici & ignoto DEO quiescit; lux quippe divina propter nimiam sui claritatem inaccessibilis est, unde & caligo appellatur.* In hac quidem divina caligine, in qua suavissima DEI unio perficitur, DEUS intellectum mirra luce perfundit, ut eum ineffabili quodam modo videre possit: nam tunc altior anima de DEO assequitur cognitionem, quàm umquam aliàs fuerat consecuta; nam per lapidissimam de DEO notitiam (dum ei supremus apex affectivæ potentiae per amorem realiter unitur) plura & altiora, quàm antea per revelationes ac visiones cognoscit: videtur enim ibi DEUS ab intellectu ineffabili modo. Quare sicut in dono Sapientiae prius est gustare DEI suavitatem, animamque media charitate uniri cum DEO, quàm experimentalis DEI cognitio sive contemplatio, quæ est effectus doni Sapientiae, gustetur: ita quoque in hac mystica Theologia contemplatione prius est DEUM animæ uniri, quàm DEI ipsius animæ illapsi & præsenti istam lapidissimam cognitionem infundi, juxta illud: *Gustate, & videte.*

In hoc enim statu illud annotare oportet, has duas potèntias sic divinæ claritatis unitas miro modo affici, quemadmodum & ipsa anima, in qua residet ista potentia, afficitur: quæ quidem in similitudinem candentis ferri, propria forma non amissa, sed ex inspecta gloria incensa, & divinæ loci configurata, jam quasi in aliam gloriam transiens, in eandem imaginem transformatur, in quo DEI se esse genus & imaginem facillè demonstrat; sicut & ferrum (exemplum est Richardi Victorini de Gradibus violentæ charitatis) dum candet, ignem mirificè repræsentat, illiusque proprietatibus pollet. Ita quidem, proportionè servatâ, in eum ferè modum intellectus & voluntas afficiuntur, quæ potentia in centrum vel fundum animæ, sive, ut Richardus docet, ut supra, in profundum animæ à DEO vocantur. *Ubi ergo sunt?* (inquit & loquitur de potentia in ista ecclesiâ, & respondet ipse Auctor.) *In eo quod interior est sui, profundum est cor hominis. Non ergo educuntur, sed induuntur spiritus in illo interiori canaculo quodque & illuc clausis foris sum sensuum ostia securus severiusq; castissimus complexu conveniunt cum dilecto, & ibi melius secum suis, & cum sic ibi sunt, simul rursus se habent.* Hæc ille.

Itaque tunc introducuntur istæ duæ nobilissimæ potentia, licet propius accedat voluntas in quamdam vastissimam quasi Divinitatis solitudinem, ubi voluntas DEUM ipsum præsentem ineffabili sensu percipit: intellectus verò, amissâ omnium rerum varietate ac distinctione, & universis etiam imaginibus nobilissimis superatis, divinæ lucis incomprehensibilibus radiis percussus, DEUM sapientissimè ignorare (cum tamen illum tunc cognoscat peripicacius) à D. Dionysio Areopagita verè dicitur, eo quòd DEUM ipsum in immensa illa caligine & tenebra (quæ quidem omni alia luce in viatoribus splendidior est) agnoscat. Intellectus quippe, neque DEUM videri in propria divina immensa natura, neque imaginibus (ut in aliis gradibus contemplationis non ita nobilibus) speculatur, sed in caligine quamdam veluti caliginem demeritur, atque ipso DEO circumfusus, serenissimè à planè & tranquillè cognoscit, nesciens tamen quid sit DEUS, ac seipsum agnoscat; tunc enim illum sibi in nebula præsentissimum cernens, divini quodam modo cognoscit, qui reliquos modos & notitias, quæ de

Ee

Deo

DEO aut scribuntur, aut concipiuntur, immenso superat & antecellit intervallo. In hac revera caligine, vel nebula, vel tenebris (ut in montis apice contigit olim Moysi) clarius ac defecationi jam intellectus acie cognoscitur, quam aut sermonibus exprimi, aut sine experimento possit cogitari.

De hac mirabili cognitione (quā DEUS in illa tenebra & caligine ineffabili modo se manifestat) utpote experta B. Angela Fulginiensis cap. 25. seorsum primam consolationem, quam à DEO acceperat, exponens, alius apertius lucidiusque tractavit. Et post illud (inquit) vidi DEUM in tenebra una, & idcirco in tenebra, quia est majus bonum, quod possit cogitari, nec intelligi, & omne quod potest cogitari vel intelligi, non attingit ad illud: & tunc data fuit anima fides certissima, spes secunda & firmissima, securitas de DEO continua, ita quod absit omni timore: & in illo bono quod videtur ita in tenebra, recollegi me totam, & facta sum ita secunda de DEO, quod non possum dubitare de eo, quoniam DEUM habeam certissime, & in illo bono efficacissimo quod videtur in tenebra, est modus spes mea tota recollecta & secunda. Frequenter igitur video DEUM illo modo, & illo bono quod narrari exterius non potest, nec etiam cogitari corde. In illo inquam bono certissimo & inclusivo, quod intelligo cum tanta tenebra, habeo totam spem meam, & in videndo quidquid volo habere, totum habeo; quidquid volo scire, totum scio; & video ibi omne bonum. Nec anima in videndo potest cogitare de discessu ab illo bono, nec quod debeat de cetero discedere, sed delectatur ineffabiliter in illo omni bono, & nihil videt omnino anima quod narrari possit ore, nec etiam concipi corde, & nihil videt, & videt omnino omnia. Et quia illud bonum est cum tenebra, ideo magis certissimum & magis superans omnia, quanto magis videtur in tenebra, & est secretissimum. Et postea video cum tenebra, quod superat omne bonum & omnia, & omne aliud est tenebra, & omne quod cogitari potest, est minus illo bono.

Et intra: Sed isto modo quando videtur DEUS in tenebra, non apportat risum in ore, nec fervorem, nec devotionem in corde, nec ferventem amorem, quia corpus non tremit, nec movetur, nec sic alteratur sicut consuevit fieri in aliis; corpus enim nihil videt, sed anima videt, & corpus quiescit & dormit; & truncatur lingua, quia tunc nihil potest loqui. Et omnes amicitias, quas DEUS ostendit mihi multas & inenarrabiles, & omnia verba dulcia ab eo mihi data, & omnia alia data factaque in tantum sunt minus illo bono quod video, cum tenebra tanta, quod non pono spem meam in illis; imò si possibile esset quod omnia essent non vera, nullo tamen modo minuerent spem meam, nec minueretur spes mea securissima, quæ est certa omni illo bono quod video cum tenebra tanta. Ad istum autem prædictum modum altissimum & omnino ineffabilem videndi DEUM cum tanta tenebra & supermirabili gratia visionis, est mens mea tribus tantum vicibus elevata, quamvis multis & innumeris vicibus viderim istud omne bonum semper cum tenebra, sed non prædicto altissimo modo cum tanta tenebra.

Et intra: Video enim sanctam Trinitatem in tenebra, & in ipsa Trinitate quam video in tanta tenebra, videtur mihi quid ego stem & maneam in ejus medio, & illud trahit me plusquam res alia aliqua quam habere habuerim, vel aliquid bonum quod viderim, ita quod istum non est comparatio ad illa. Hactenus beata Angela.

Cur hæc Dei cognitio Theologia

Quæ certe DEI cognitio sive contemplatio, ab illo suavissimo DEI gustu & perceptione promanans, Theologia Mystica merito appellatur, utpote quæ sit secreta DEI visio sive contemplatio:

nam DEUM potius per caliginem quam per aliam mysticam quas similitudines altissimo modo cognoscit. non enim. Unde manifestè constat, in præfata unione non petur, omnino silere potentias, quasi silentium illud esset corporalis paroxysmus, ita ut nec voluntas, nec intellectus operentur; sed dulcissimam tantum DEI sustineant operationem (ut Mystici quidam existimant) imò potius illæ potentie eo tempore divinissimo efficiuntur modo: nam tunc intellectus (ut vidimus) tranquillissima & altissima contemplatione palcitur, & voluntas suavissimo DEI amplexu ac fruitione recreatur, tota denique anima in DEO tamquam in suo centro dulcissime requiescit. Et hæc de primo & secundo tempore hujus felicissimæ Unionis dicta sufficiant.

Rursus hujus secundi gradus infusum intellectui à DEO lumen amplius exponitur.

§. 3.

SOLET etiam clementissimus DEUS tempore hujus felicissimæ unionis (ut sapientissima Mater TERESIA libro sua Vita cap. 18. docet) intellectum solvere, ut inaccessibiles divinas ac dona ineffabilia, quibus tunc anima fruitur, clarius dignoscere possit, necnon alia quoque divina mysteria in intellectuali visione animæ manifestare, quod est veluti tertium tempus fidei status animæ illa divina unione fruente, per quam certe manifestationem naturæ divinæ attributorum ac divinarum proprietatum in intellectu huiusmodi imaginibus clarissimum lumen acquirit. Possimum verò miratur liberalissimam illam divinitatis communicationem, seipsam tam ad intra quam ad extra immentia sua bonitate mirabiliter effundens. Unde grandis in anima fiducia generatur, ut cum DEO familiariter agat. Ibi etiam lumine divinitus infuso gignitur insignis perspicacitas, ad penitissimam sacre Scripturæ sententia, & divinæ sapientie ac cana penetranda: quoniam non solum anima, verum etiam corpus & sensus mirificè perficiuntur, ut S. Mater nostra TERESIA Manf. 7. cap. 1. & 2. docet, quia tunc (ut ipsa ait) potentia animæ quasi ligatur & absorpta solvens DEUS ineffabilia ex representat mysteria. In illa, inquit, mansione, in visione intellectuali quadam veritate ipsius præsentatione, anima sanctissima Trinitas manifestatur per quamdam inflammationem, quæ primitus in intellectu descendit ad instar nubis lucidissima, ac supra quæ dicitur quæ claret, & per admirabilem notitiam, quæ tunc anima communicatur, cum summa veritate cognoscit omnes tres sanctissime Trinitatis personas esse unam eandem substantiam, unam potentiam, unam sapientiam, ac denique unum DEUM. taliter ut ea quæ hinc per sensum credimus, tunc anima quasi intuitivè (ut ita dicam) prædeat, etsi non oculis corporeis, cum hæc visio non sit imaginaria. Tunc omnes tres personæ sese anima communicant, cum illa loquuntur, & illam inani ejus intuitum, ut intelligat illa Evangelii verba: Ad eum venimus, & mansionem apud eum faciemus. Hactenus S. Virgo TERESIA.

Adverte, quam confusio & caecitas rerum spiritualium Virgo peritissima dixerit, quasi intuitivè, de notans, hanc Visionem ac rerum altissimam à intellectualem contemplationem non esse omnino intuitivam, sed quasi intuitivam; significans esse mediam sanctissimæ Trinitatis cognitionem inter abstractivam & intuitivam: nam tunc anima nec

vid. not. B. Angela. Expositio. in hunc cap. 18. de abito. B. P. Jo. an. d. C. de Joseph. à Jolo. Manf. & Philip. à SS. Trinit.

Quædam observatio circa dicta. M. Teresia.

Lumen à Deo communicatum per medium alicuius personæ.

Eminen-
tissimum
hoc vi-
sionis ge-
nus ex-
ponitur.

omnino viatrix dicitur, quia DEUM ipsum apprehendit & possidet, quamvis non omnino, sed voluntatis actu tantum: nec omnino dicitur esse in termino, quia adhuc oculus intellectus caligat, nec DEUM sicut est perspicere potest intueri. Quod quidem genus visionis aliis eminentissimum indicavit S. Thomas 1. 2. quæst. 98. art. 3. ad 2. ubi exponens illam visionem Exod. 23. qua dicitur Moyses DEUM facie ad faciem vidisse, per visionem, inquit, faciei, intelligitur eminentem quandam contemplationem infra essentia divina visionem. Hæc D. Thomas.

Quibus non obscure significat, dati contemplationem divinæ & claræ DEI visioni immediatam, altiore quidem & nobiliorem illâ, quæ ab habituali dono Sapientie sive gratia dimanat, esseque quasi cognitionem mediam inter beatam visionem, & fidei cognitionem; quam sanè mediam contemplationem docuit Dionysius Carthusianus in 1. 1. Apostol. cap. 7. in illa verba, Vidit gloriam DEI. Hanc, inquit, cognitionem mediam fieri per splendidissimam quandam irradiationem increatae lucis in apice intellectus. Nec mirum videri debet, quod qui medius in hac unione inter comprehensores & viatores, (utpote qui ex parte voluntatis comprehendit intellectu remanente infra DEUM clarum notitiam, ac velut in speculo DEUM contemplante) media visione inter clarâ & omnino obscuram gaudere dicatur.

Hæc lux
variè de-
claratur
à Docto-
ribus
mysticis.

Qualis verò sit ista lux increata irradians apicem intellectus, non erit difficile explicare, quamvis multi modum in ea re fuerint defatigati. Imprimis existimo hoc lumen immediatè esse non à dono Sapientie, seu aliqua creata gratia, sed ab ipsomet DEO immediatè procedere; imò, ut aperit docet, Dionysius Carthusianus, esse ipsam increatam lucem, intellectus vericem tangentem. Nam cum in hac unione DEUS illabatur voluntati, illique sit omnino præsens, mutuo se amore univiro DEUS & anima complectentes (quæ quidem est altior & eminentior conjunctio, quæ in hac & futura vita potest ipsi voluntati contingere) ad divinam quidem providentiam spectare videtur, ut intellectus DEUM ipsam voluntati unitum, licet non facie ad faciem, saltem eminentiori modo in hac vita possibili DEUM ipsum intueatur. Quare consequens omnino videbatur, ut intellectus, ad eminentissimum illum statum elevatus, increata luce & à creaturis omnino independenti illustraretur.

Hentius Harphius lib. 2. Myst. Theol. cap. 6. f. hoc lumen existimat esse quoddam clarificatum medium inter DEUM & amantem spiritum, in quo DEUS se ostendit non sicut est in sua ineffabili gloria, sed juxta modum collati luminis, quod quidem lumen tribuere intellectui veram cognitionem quod DEUM videat, sicut in hac vita videri potest, pro comperto habet. Præterea docet istud lumen esse quamdam immensam claritatem, per quam DEUS immediatè cognoscitur in hac vita, non tamen clarè sicut in gloria. Istud verò lumen datur in via per modum actus, sive transientis. Nam, ut rectè D. Thomas de Verit. quæst. 1. 2. art. 1. ad 7. inquit, illud est plenius & perfectius lumen quod datur per modum actus sive passionis, quam illud quod per modum habitus infunditur, quia ex altitudine huius luminis actualis contingit, ut humana mens illud possidere non possit per modum habitus. Quare ipse Doctor Angelicus 2. 2. quæst. 171. art. 2. docet, lumen propheticom non ab habituali aliquo

principio, sed ab ipso DEO immediatè proficere. Atus il-

Præter lumen illud quod se tenet ex parte DEI, lo, quod infunduntur etiam à DEO species intelligibiles per modum altioris ordinis, repræsentantes objecta intelligibilia altiori modo quam ex creaturis visibilibus bitus in conjici possint. De his speciebus Harphius lib. 2. fundi Myst. Theol. in hoc planè proposito scribens, Inde, tunc, inquit, spiritus hominis jam factus est tamquam vividum spirituale speculum, in quo DEUS format spiritum veritatis, in quo & ipse per plenitudinem gratia sue inhabitat. Ostendit etiam se DEUS in illo speculo vivido, non sicut est in sua essentia, sed in eminentissimu & nobilissimu imaginibus ac similitudinibus, aded ut illuminatus sublevari que intellectus, sine omni errore clarè cognoscat in imaginibus intellectualibus omnia, quacunque audire potuit de DEO, de fide, & de omni occulta veritate; videlicet quomodo DEUS est summa maiestas, veritas, bonitas, sapientia, misericordia, iustitia, & amor. Deinde, quomodo sit differentia personarum, & quod unaqueque persona est DEUS omnipotens. Cognoscit etiam unitatem divinam naturam in SS. Trinitate, & Trinitatem in natura unitate, & unamquamque personam esse DEUM in unitate essentia. Agnoscit etiam, esse fecunditatem in divina natura, & simplici omniunitatem in ejus essentia: quia intellectus ita sublevari & clarificari spiritu veritatis, DEUM videt in proprio speculo in tam multis modis, formis, & imaginibus, sicut excogitare potest, aut videre desiderat. Nihilominus tamen intellectus elevatus semper misetur ad videndum quid sit DEUS in se ipso. Quamquam verò imago DEI sublevari clarificaturque intellectui proponatur, tamen non potest eam comprehendere aut contemplari, propter immensam claritatem, quâ intellectuali oculo reverberatur & caligat. Hæc tenus Harphius.

De hac etiam luce & sublimi cognitione agens Carthusianus de Fonte lucis, cap. 16. exponens illud Job 36. In manibus DEUS abscondit lucem, & præcipit ei, ut rursus adveniat, i. a. l. c. b. Insuper lucem contemplationis theoricæ ac mysticæ radium visionis tenens DEUS in manibus, eandem lucem pulcherrimam radiantem ad libitum suum nunc pandit menti purgatæ & influit, nunc retrahit & abscondit.

Et infra: Cumque hanc lucem Omnipotens menti ostenderit, mox mole magnitudinis sue, actualitate & excellentia maiestatis, perfectionis ac luciditatis suæ immensa mentem in momento, in istu oculi, in puncto, sic dulciter non violenter vincit & opprimit, ut ipsa distinet atque desinit à seipsa, ac victa amore, ac stupens præ admiratione ejus quam contemplatur maiestatis ac claritatis immensa, præ Veritatis, quam cernit, deliciosissima serenitate, nesciat de seipsa. Sic quidem repente tam validè illustratur ac inflammatur, ut prorsus succumbens, vires & sensus corporales amittat. Tunc mens in increata lucis secretum inducitur, in infinita lucis abyssu demergitur, in æterna felicitatis Oceano rapta deperditur. In amoris igne immensi involuta comburitur, atque in supervastissima ac superplenisissima solitudine impertransibili & immensa amplitudine securissime errat, feliciter deviat, perdens seipsam, nesciens ubi vel quando.

Hæc ille. Et hæc de secundo gradu contemplationis.

Lumen
à Deo
commu-
nicatum
per mo-
dum a-
ctus, est
perfe-

Thom. à Iesu Oper. Tom. II.

Ec 2

Ter

Tertius lucis & contemplationis consequens divinam Unionem gradus.

Primus gradus amoris ipsam divinam Unionem præcedens.

§. 4.

§. 1.

vid. nost. **T**RANSACTIONE hac divina unione, anima que ad seipsam, ecstasi cessante, reversa ex gratia & ei Tom. 7. lucis plenitudine, quam ibi uberrime in suo fonte, unionis tempore degustavit, divina quædam Theol. lib. claritas in intellectu remanet; enimque habituali 7. sect. 5. suo splendore suavitè illustrat, ad eum in cunctis cap. 6. & virtutibus veram præstat ac indicet discretionem. Hujusmodi deinceps hominibus nulla est revelatio necessaria, neque supra sensus capi opus habent, quandoquidem vita, conversatio, & habitatio eorum supra sensus & inferiorem animæ portionem in spiritu agitur, ubi quicquid sibi, vel eis, vel aliis necessarium est, DEUS manifestè solet inspirare.

Præterea, quotiescumque volunt, clarissimam DEI naturam, & incomprehensibiles illius proprietates illuminatis oculis facillimè contemplantur, & non raro, pendente lumen DEO, quod in manibus absconditum portat, ad divinam unionem percipiendam dulcissimè rapiuntur. Crescit etiam in his quotidie divinum illud à DEO infusum lumen, & ad ejus incrementum, mirabiliter quoque augetur amor, hacque ratione suavis fit circulus, cum ingenti amoris & lucis augmento. Plura dicemus inferius de splendore intellectus ac luce relicta, transacta hac divina unione, illius mirabiles effectus ampliori discursu recensentes.

Neque alienum ab ipsa veritate existimo, purissimis aliquando mentibus in hujus mortalitatis regione adhuc peregrinantibus scientiam, quam per se infusam Theologi vocant, saltem his, quæ spirituale connubium sive matrimonium cum DEO contrahere, ab ipso DEO, quoad actum saltem, aliquando infundi. Quid verò sit hæc scientia per se infusa, & quid lumen & species per se infusa, transeunt & per modum actus, plenius lib. 6. de Contempl. cap. 6. pertractavimus. Quod quidem lumen infusa scientia non solum primo parenti, sed & aliis Ecclesiæ Proceribus à DEO fuisse communicatum, ut probabilius & certius indicavimus. Recolenda sunt ea, quæ ibi latiori sermone discussimus.

CAPVT XVII.

Ardentissimi amoris & delectationis affectus, qui in hoc divino anima cum DEO connubio exercetur.

Vid. sect. 6. modo citat. Bibliotheca, & Tract. 3. part. 3. Theol. mystic. Philip. nost. disc. 1. 3. & 4. **I**n hoc secreto animæ cum DEO connubio, inter ceteras animæ potentias, voluntas ardentissimo amore flagrat, & quasi consumitur. Cum enim ipsa DEUM complectatur, majores ceteris ex illo uberrimo fonte aquarum viventium rivulos, nempe amoris & delectationis exhaurit. Intellectus (ut antea diximus) per lucem increatam altiori & sublimiori modo, quam umquam aliàs, non tamen clarè & distinctè, DEUM ipsum percipit: voluntas verò in ipso amoris & delectationis fonte lapidissima divinæ suavitatis fluentia degustat. Operæ tamen præmium erit, majoris claritatis gratia, hujus divini amoris, divinam hanc unionem concomitantis (sicut antea de luce fecimus) in tres gradus dividere,

Huius ergo divini amoris primus gradus contingit, cum anima æstuant illo & impatienti amore, præ nimio sponis desiderio, languet omnino. De quo plura scripsimus lib. 2. cap. 7. Ad hunc quidem amoris languorem liquefactio consequitur, quæ videtur esse immediata, ut erodit Richardus de Amor inseparabil. cap. 4. docet. Ut autem, ait, hac unitiva virtute concurrere possint affectus amantium, cor amantis à se liquefieri debet, ut transfundi possit, & transformari, & in illum quem amat mutari, & uniri alteri, quemadmodum aqua stilla infusa vino defecere à se tota videtur, dum alterius saporem induit & colorem.

Et paulò inferius: Factum est (ait ille) cor meum tamquam cera liquefens. Res liquefendo molitur, dilatur, purgatur: & nunc hunc triplicem effectum considera in amore, qui verè ignis divinus est: corda resolvens, purgans, & conflans in massam unitatis, quemadmodum varia metalla soluta igne concurrunt in unum.

Et infra: Et vide tu, ne forte Propheta senserit id ipsum, qui cum cor suum cera liquefens comparasset, protinus adunxit, In medio ventris mei. Liquidum ergo fuit, sed extra se non effluabat. Solus effluit, qui se intendit alius, ut sibi non attendat. Videt, ait, Apostolus, ne forte persuasit. Neque etiam necesse est, ut in his excessibus, quibus humani spiritus luseis sensibus divino munere avelluntur, extra se esse dicamus, cum Paulus in suo raptu, an in corpore, an extra corpus fuerit, se dicat prorsus ignorare. Ubi ergo sunt? inquit. In eo quod interius est. Profundum est cor hominis, & inscrutabile: homo enim ita secretus sibi est, quod solus suipsius noscat quod interius. Non ergo educuntur, sed inducuntur spiritus in illo interiori concilio, quodque & illuc clausis foris sensum estis secretis secretisque castissimo complexu contenti cum dilecto, & ibi melius secum sunt; & cum se ibi sunt simul, tutius se habent. Porro cor liquefactum, purgari necesse est, & ad purum excoqui, si quam habet foris, ipso amore, qui ignis consumens est, palis ignorantiæ & delicta juventutis purgans, & purgatissimam animam faciens, divino dignam conjugio, non habentem maculam neque rugam. Hæc Richardus, qui cordis liquefactionem, dilatationem, & purgationem esse omnino necessariam, ut cor amantis transfundi possit, & in illum quem amat mutari, & uniri alteri ostendit, non aliter quam aquæ stilla infusa vino defecere à se tota videtur, dum vino unitur, & in illud transformatur, illius saporem & colorem induens.

Nec otiosum esse putetis amorem in isto primo gradu nam miris amoris exercitiis ibi sub umbra expectans sponis adventum, præcipue verò quinque, quæ sunt intrinsecæ & ardentissimæ charitatis signa, fulcitur. Primum, sunt intima & profunda suspiria, quæ quasi quosdā amoris nuntios, donec eam præsentia Dilecti visitet & visu reficiat, emittunt. Secundum, sunt alta desideria, quibus forsū mens effertur, nec quiescere potest donec ad locum suum, id est, ad amatum, perveniat. Tertium, sunt cogitationes languidæ; præ magnitudine enim amoris omnia temporalia, imò & spiritualia animæ fastidium inferunt: solā enim Dilecti præsentia potest esse contenta. Ex quo sequitur quartum exerc-

exercitium, quod nihil aliud est, quam expectatio
tediosa; nam concupiscentia amoris impeditur vel re-
tardatur, qualitercumque tota mens turbatur,
& expectatione attardatur. Amanti enim omnis
mora nimis longa videtur, & quilibet expectatio
onerosa. Quintum exercitium in hoc statu, sunt
affectus celestiales: nam tunc potius est ubi a-
mar, quam ubi animatur: amor enim ibi est ita effi-
cax, ut vehementer tendentiam in rem amaram
efficiat. Hæc amoris perfecti exercitia largius pro-
sequitur D. Bonaventura *Itiner. 4. & eternit. dist. 4. art. 4.* & quia plenius de hoc amore divinam U-
nionem antecedente prædicto cap. 7. & alibi sæpe
scripsimus, ad secundum amoris gradum prope-
remus oportet.

Secundus amoris gradus, in quo hæc felicissima
unio cum DEO consistit.

§. 2.

Secundus vero amoris gradus ille dicitur, quan-
do mens hominis tota liquefacta, in illam ra-
pitur divini luminis abyssum, ac omnium penitus
& suisque oblita, tota in DEUM suum transit.
De hoc secundo amoris gradu, quem sextum a-
moris actum vocat Dionysius Carthusianus de
Fonte lucis, capite 17. ait: Sexus actus & gradus est
ad seipso prioris deficiere atque desistere, ita ut ra-
tione amans cum Apostolo dicatur: *Vivo jam non
ego, vivit verò in me Christus.* Languorem namque
mors contemni solet. Itaque superdulcissimus ac
superpietissimus DEUS se ab anima amorosa cum
tanto more expectari, cum tanto desiderio ap-
peti cernens, cum ingenti dignatione ac mira libe-
ralitate ad illam reveritur, ad elationem, quam ante
sui contemplationem, ac calidiorem amorem eri-
gens eam in tantum, ut ferre nequeat. Quemad-
modum Jeremias Propheta cap. 20. testatur, *Factus
est sermo, in quibus, Domini in corde meo quasi ignis
assuans, & defecit sermo non sustinens.* Et alius: *Concu-
piscit & defecit anima mea in atria Domini.*

Raptus eandem & ablorpus, introductus &
immersus in divitias gloriæ, in oceanum
Deitatis immersa, præ admiratione incompre-
hensibilis Majestatis, & entis æterni proflus inde-
pendentis, nulliusque indigentis, cujus nulla est
causa, in cujus manu sunt omnia, defecit proflus
ac defecit seipso, transiitque totus in principium
majestatis, in fontem luminis, & Deitatis aby-
ssum: conquiescens atque obdormiens in dilecto,
& aliud nihil advertens, prædominante in ea in-
tuitione caliginis, totamque præoccupante ardo-
re amoris. Quod vir sanctus advertens, inflam-
matus est cor meum, inquit, & renes mei commutati
sunt, & ego omnia nihilum redactus sum, & nescivi: *Plal.*
71. O quam benè & optime est tunc animæ amo-
rosæ, quam serena, quam jucunda, quam cœliformi-
ta ac tranquilla sunt omnia tunc in ea! Ubi tunc
nebulæ vitiorum, turbines passionum, involutio-
nes phantasmatum, varietates distractionum, in-
quietudo tentationum? nonne à præsentia Solis
justitiæ, à conspectu & ardore atque fulgore So-
lis sapientiæ fugiunt omnia illa? Hæc ille.

In hoc itaque gradu anima suo sponso felici-
ter unitur, & sic in cœlo silentium quasi dimidia
hora, & quidquid molestiæ ante eam fuerat, absorbe-
tur à gloria. Hic dum mens à se alienatur, dom in
illam divinam & arcanam unionem rapitur, dum
ab illo divini amoris pelago undique circumda-

Thom. à Iesu Oper. Tom. II.

tur, ac intus penetratur, seipsam penitus eruit
divinum quemdam affectum induit, & inspectæ
pulchritudini configurata, tota in illam gloriam
in DEUM transformata transit. Sub hoc itaque
statu mens fugit mel de petra, oleumque de saxo
durissimo, & sub illo Divinitatis montes (id est,
DEUS ipse animæ unitus) stillant dulcedinem, &
Deitatis colles flunt lac & mel, ipsaque Domini
gloria fœderis implet tabernaculum: sic autem
suam præsentiam infinitè amabilem exhibet, ut
faciem suam minime ostendat; amorem & dul-
corem infundit, sed faciem suam & decorem
suum non ostendit: nondum enim in hac vita ap-
paret in lumine, quamvis in amoris igne se mani-
festet: unde in hoc gradu anima dilectum suum
ipsam deosculantem sentire omnino potest, vide-
re tamen non potest.

Cogita igitur, quanta erit amoris magnitudo,
qua Beati ex unione suæ voluntatis cum suo mo-
bilo fruuntur in gloria, quia ea quam jacti in hac
vita percipiunt, non multum distat ab illa: licet
enim anima DEUM non videat, dicitur tamen
vivere cum DEO, vivere de DEO, esse in DEO,
& DEUS in ipsa, qui est omnia in omnibus: dicitur
etiam habere & possidere DEUM, qui est
summum bonum, & ubi est summum bonum, ibi
est summa felicitas, ibi vera lætitia, licet non om-
nino plenè, dum peregrinamur à Domino. Et
huc quidem inchoatæ beatitudinis pure congruere
possunt carmina illa, quæ Hugo Victorinus lib. 1.
de Anima, cap. 4. in laudem æternæ vitæ compo-
suit:

Est ibi pax, pietas, bonitas, virtus, & honestas,
Gaudia, lætitiæ, dulcedo, vita perennis,
Gloria, lux, requies, amor, & concordia dulcis.

Hæc omnia reperiantur in isto spiritali DEI &
animæ matrimonio: cujus quidem thalami nup-
tialis conditiones, in quo nobilissimum istud ani-
mæ cum DEO connubium celebratur, aptissime
præscribit Laurentius Justinianus in lib. de Casto
connubio, cap. 25. dicens: *Thalamus quidem nuptialis
est, in quo casta Verbi & anime connubia consum-
mantur, & tamquam in sede propria suaviter resider
sapientia. In eum non audent irrumpere adversarii
propter Angelorum custodiam vigilem, à sponsi inha-
bitanti vultu à facie gladii fugiunt aspectu. Ibi iuge ce-
lebratur convivium, & virulus comeditur sapientie
saginata. Pax in illo gustatur interna, securatran-
quillitas, tranquilla felicitas, jucunditas magna, fides
serena, amabilis societas, oscula unitatis, contemplatio-
nis delectatio, suavitatis in Spiritu sancto; ibi celi janua
est, & paradisi porta.*

Sponsa frequenter de thalamo ascendit in cælum,
& de cælo jugiter sponsus descendit in thalamum.
Non pavida, non de salute incerta ingreditur spon-
sam supernorum mansiones, sed tamquam in dilecti
domum & in propriam possessionem. Ut enim emer-
ret illam, vendidit suam, & tradidit egenam. Ut illam lu-
craretur, pugnavit cum tentationibus; pugnavit
cum spiritibus nequam; quotidieque pugnat contra
se. Non temerariè, sed confidenter intrat in atria
sponsi. Nam est aliàs advena fuerit sancti illius
civitate, nunc vero civis facta est sanctorum, &
sponsa Verbi, cui ex amoris privilegio, omnia quæ
sunt sponsi debentur. Amor quippe verus nihil priva-
tum habet, nihil proprium, sua seque ratione im-
peratur; ea quoque lege, ea charitate quæ sponsum
propria, mittit alium. Ex amoris igitur mutui exube-

E c 3

144

rancia, tanta est inter Verbum & animam familiaritas, locutionis fiducia, gloria certitudo, & conditionis inconsideratio. Numquam præsumeret anima, quamvis munda, quamvis sancta, accedere ad Verbum, loqui illi, importunusque petitionibus invincibilem vincere, si non interveniret amor.

Et infra: Postquam fidelis anima connubii vinculo Verbo sociata est, innovata sunt signa, prodigia immutata, & antiqua restaurata miracula. Dum Sapientia ex Altissimi ore prodicens, in montibus saliens, collesque transiens, humana illabitur menti non recessura, sed videm perpetuo moratura. Merito igitur pro tanti laude connubii observanda est dies & hora, quando Verbum ingreditur in mentis thalamum, & una cum sponsa grata captat secreta silentii. Clanculo quidem diffundi, sunt vernantes flores, convallium lilia, & rosarum odorem, ut thalamus omnis suaviter redoleat. Tunc Prophetarum cuneus sancto serventium Spiritu advocandus est, una cum Patribus omnibus Testamentis veteris: universi quoque nova Legis Sancti, & precipue Virginum sacriatus numerus invitandus est, ut consona modulatione epithalamii huius efferant præconia: ipsa etiam Angelorum & Archangelorum, ceterorumque beatorum spirituum agmina, necnon & cantores omnes atque cantatrices celestis Jerusalem & curia paradisi exhortandi sunt, ita ut ipsorum nullus remaneat, qui venerandi connubii non servet excubias.

Resonent ibi organa, & vox sambuca ac psalterii benesonantis, sonus exultationis, jubilationis ac laudis per universum audiatur orbem. Ascendat nubium altitudinem, transcendat alta calorum, & ad aures usque perveniat Domini exercituum, illique immensas referat gratiarum actiones pro tanti dignatione mysticis, tamque exuberantissima Unigeniti sui charitate: omnis quippe laus, omnis honor & gloria exigua est tanti respectu connubii. Hæc ille.

In hoc etiam gradu aliquando præ amoris & voluptatis magnitudine cor ipsum dilatur, & aperiis poris ac patentibus quasi rumpitur. Unde, licet amor boni non sit passio quæ læsionem infert, ex vehementiori tamen intentione sua corpus etiam lædit, ipsumque fauciatur; unde cor in illa expansione læditur quidem, sed absque dolore: hæc enim est dulcissima quædam passio, qua cor ipsum affici mirabiliter concupiscit. Solet tamen adeo suavissima hæc læsio ingravescere, ut mortem quoque felicissimam inferre consueverit: invalescit enim amoris imperus, & cor ex ardenti illo desiderio DEI tantum angitur, ut passioni succumbat.

Quod quidem sanctæ mortis genus beatissima Virgo MARIA tollisse videtur: quin & ipsa quoque S. Virgo TERESIA (ut Epitaphus Turialonenis in ejus Vita refert) illud idem nata fuisse videtur, quemadmodum ipsa post suum è vita discessum apertè manifestavit. Similis certe fuit obitus, quo quidam miles interit, qui pluribus Teræ sanctæ locis devotè perlustratis, in locum denique suavi JESU Christi memoria maximè celebrèrem ascendens, tanto amoris igne medullitus flagravat, adeoque subtili cordis læsione fauciatus fuit, ut ex ipsa amoris intensissimè violentia animam feliciter efflaverit.

Tertium amoris & lucis transacta
Unione gradus.

§. 3.

TRANSACTO hoc ineffabili & jucundissimo animæ cum DEO connubio, quod quidem brevissimo tempore, & forsitan vix ad horam perdurat (ut Patres communiter fateantur, & S. Virgo TERESIA lib. suæ Vita cap. 18 scribit) mirabiles amoris & lucis, aliarumque virtutum affectus in animam derivantur. Jam anima, quæ in cella vinaria antea fuerat ebria, sobria egreditur, celestibus tamen divitiis, ac gemmis pretiosissimis tam lucis quam amoris condecorata. Licet enim amor ille fructivus, illa actualis unio, & divinus cum DEO nexus cessaverit: manet tamen adhuc in voluntate, illa elapsa ebria unione, alia quædam unio (non minus nobilis ebria illa) quæ sobria dicitur.

Cum igitur anima in superiori amoris gradu divino amore luccens, in DEUM fuerit transformata, ex illo igne divino (de quo loquens Jeremias cap. 1. Thren. Immisit, inquit, ignem in osistum meum, & erudit me) maximus planè charitatis ardor in voluntatem, ac intelligentie lumen in intellectum dimanant, qui quidem ardor charitatis eam tranquillo quodam & quæro amore delectabiliter afficit, nec erumpit ut antè impatiens & æstuans amor efficiebat, sed potius est omnino silens, purus & perfectè defæcatus vel excoctus ad instar olei, quod amplius non superfluit, cum fuerit sufficienter ebullitum. Hic amor nobilior est alio, sicut aurum reit & sublimior, sicut aer aqua, qui continuo trahit animam ad jugem & supereminentem cum DEO unionem. Calor autem huius amoris tam efficax est & penetrans, ut ossium medullas ac totum hominem consumere, & quasi ignitum carbonem in immensum illum divini amoris ignem trahere & transformare videatur.

Ille verò ardentissimus amor, transacta illa fructiva unione, quasi per modum habitus voluntati à DEO conceditur: manet enim in anima omnino radicans: neque sicut ille prior, erò pertransit, sed continuo potius ac perenniter à voluntate divini amoris incendio ignita profuit, qui animam in hoc statu ad divinæ voluntatis nuntium facillè applicat & accommodat, in qua quidem plena conformitate Christianæ perfectionis summa consistit. De huius verò gradus ardenti charitate, ce- etique virtutibus, præclare Richardus de Gradibus violentæ charit. scripsi, dicens:

Cum igitur anima in hunc modum divino igne fuerit decocta, medullitus emollita, penitusque liquefacta, quid jam supererit, nisi ut proponatur ei, quæ sit voluntas DEI bona, beneplacens atque perfecta, quasi quædam ad quam informetur consummatæ virtutis formula? Sicut enim ex clusores liquefactis metallis, propositis que formulis, quamlibet imaginem pro voluntatis arbitrio excludunt, & vasa quælibet juxta modum congruum formamque destinatam producunt: sic anima in hoc esse ad omnem voluntatis divinæ nuntium facillè se applicat, imò spontaneo quodam desiderio ad omne ejus arbitrium seipsam accommodat, & juxta divini beneplaciti modum, omnem voluntatem suam informat.

Et sicut metallum liquefactum quocumque el via aperitur, facillè ad inferiorem currendo delabi-

Summa
unio
fructiva
ardor
charitatis
expa-

Quo-
modo
homo
efficiatur
quodā-
modo
immo-
talis &
impassi-
bilis.

Apri-
mibus
amplius
decla-
tur.

Vid. Bal-
thas. à S.
Cathar.
in cap. 5.
mansion.
6. Castel-
li anima
S. M. Te-
resie & Jo-
sephum
à JESU-
MARIA
lib. 5. cap.
14. Vita
B. M. A-
RIÆ
pug.

tur: sic anima in hoc esse ad omnem obedientiam se sponte humiliter, & ad omnem humilitatem iuxta divinæ voluntatis ordinem inclinat. In hoc itaque statu animæ ejusmodi præponitur forma voluntati Christi: unde & dicitur ei ad Philip. 2. *Hoc enim sentite in vobis, quod & in Christo fuit: qui cum in forma DEI esset, non rapinam arbitratus est esse se aequalem DEO; sed semetipsum exinanivit, formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inventus ut homo. Humiliavit autem semetipsum factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis. Hæc est forma humilitatis Christi, ad quam conformare se debet, quisquis supernum consummatæ charitatis gradum attingere volet.*

Et infra: Qui igitur in hoc gradu est, veraciter dicere potest: *Vivo autem jam non ego, vivit verò in me Christus.* Incipit ergo in novitate vitæ ambulare, qui ejusmodi est, quia de reliquo sibi vivere Christus est, & mori lucrare. Coarctatur sanè & duobus, desiderium habens dissolvi, & esse cum Christo: multo enim melius permanere in carne necessarium ducit propter nos; charitas enim Christi urget eum. Fit igitur nova creatura, qui hujusmodi est; vetera transierunt, & ecce nova facta sunt omnia, in tertio enim gradu mortificationis, in quarto quasi resurgens è mortuis jam non moritur, mors illi ultra non dominabitur; quod enim vivit, vivit DEO. Secundum aliquem igitur modum anima in hoc gradu efficitur immortalis & impassibilis: quomodo enim mortalis est, si mori non potest? aut quomodo mori potest, si ab eo separari non potest, qui vita est. Scimus satis cujus sit ista sententia: Ego sum via, veritas, & vita: Joan. 14. Quomodo ergo mori potest, qui ab illis separari non potest? Certus sum, inquit Apostolus Rom. 8. quia neque mors, neque vita, neque Angelus, neque Archangelus, neque Principatus, neque Potestas, neque virtus, neque instantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos separare à charitate DEI, quæ est in Christo fuit. Nonne ille secundum aliquem modum impassibilis videri posuit, qui illata damna non sentit, qui semper ad omnem injuriam hilarescit, & quidquid inferat ad poenam, totum præsumit ad gloriam, juxta illam Apostoli sententiam 2. Corinth. 12. *Libenter gloriabor, inquit, in infirmitatibus meis, ut inhabitet in me virtus Christi.* quasi enim impassibilis manet, cum in passionibus & contumeliis pro Christo complaceat. Propter quod complaceo mihi, inquit, in infirmitatibus, in contumeliis, in necessitatibus, in persecutionibus, in angustiis pro Christo. Qui in hoc gradu est, dicere fidenter potest: Omnia possum in eo, qui me confortat, eo quod sciat fatiari & elatire, & ab abundare & penuriam pati. In hoc gradu charitas omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet. In hoc gradu charitas benigna est, patiens est, non est ambitiosa, non querit que sua sunt.

Et paucis interjectis, postquam de amore & transformatione in Christum & patendi desiderio dixerat, de ardentissimo quo feruntur eiga proximum amore, addit, dicens: Qui ad hunc charitatis gradum ascendit, absque dubio in hoc gradu amoris est, qui veraciter dicere potest: *Omnia omnia factus sum, ut omnes facerem salvos.* Denique capit anathema fieri à Christo pro fratribus suis, qui ejusmodi est. Quid ergo dicemus? nonne hic amoris gradus videtur animum hominis quasi in amentiam vertere, dum non finit eam in sua emulatione modum tenere? Nonne summæ amentię videtur

esse, veram vitam repellere, summam sapientiam arguere, omnipotentie resistere? nonne vitam repellit, qui pro fratribus à Christo separari cupit, sicut & ille qui dixit Exod. 32. *Aut ignoret illis hanc noxam, aut dele me de libro quem scripsisti.* Nonne sapientiam arguere, seu docere velle videtur, qui ad Dominum loquitur Gen. 18. *Abstine à te, ut hanc rem facias, & occidas cum impio iustum, fiatque justus sicut impius: non est tunc hoc, qui judicas omnem terram, nequaquam facies judicium.* Nonne omnipotentie resistere tenetur, Omnipotentis que iram mitigare homo præsumit atque prævaluit, quando jam egressa sententia à Domino, quando jam faviente incendio, igni furenti homo se objicit, & timentes ac morientes medios inter flet, necessitati que finem imposuit? Ecce in quantum præsumptionis audaciam consummatio charitatis solet mentem hominis erigere! Ecce quomodo facit hominem ultra hominem præsumere! Sic enim totum plus est quam humanum quod de Domino præsumit, quod pro Domino agit, quod in Domino agit, quod in Domino vivit: totum mirum, totum stupendum. Quantum præsumit de Domino, tantum se deiecit pro Domino: quantum ascendit per præsumptionem, tantum descendit per humilitationem; sicut supra hominem est quod ascendit per fiduciam, sic ultra hominem est quod descendit per patientiam. Hactenus Richardus.

Præterea, teste Carthusiano de Fonteluc, cap. 15. ex isto procedit amor gloriose in adversis, castigatio carnis, custodia cordis, humiliatio mentis, despectio terrenorum, desiderium eternorum, & omnis actus virtutum. Cumque amor privatus omnium sit radix victorum, constat quod eo evulso, cuncta eradicentur peccata. Quo facto, replentur cordi interna munditia, & charitas DEI pura, fortis, fixa, ac fervida, sicque ad omne bonum & illuminationes altissimas ac frequentes, & quasi continuas, ad inflammationes altissimas, ad transformationem Desiccam, ad aptum, ad celestem, ad exercitationem secretissimam, tranquillationem dulcissimam, imo ad vitam Angelis proximam est anima tum disposita, statque velut in contactu continuo Solis æterni, Solis justitiæ, Solis sapientiæ infinitæ, ut exuberantissime ac indefinenter illustretur, calefiat, penetretur, impleatur, ac inundetur ab illo, & instar speculi tersi, per vii & politi, luminosi atque clarissimi objecta, sublevari, ac applicata est super lucidissimo Soli immenso. Idcirco non cessat Sol ille liberalissimus stillicidia gratiæ, fluentia sapientiæ, charitatis scintillas in illam diffundere. Hæc ille.

Hujusmodi quidem animæ (quæ verè rarissimæ sunt) Ecclesiæ sunt bases & humilissimæ columnæ: hæc suis ardentissimis precibus & clamoribus DEI iustissimæ in peccatores iræ orationis & fidei securi resistunt: hæc præterea sunt, quæ à Deo sæpius ad heroica pro communi Ecclesiæ bono præstanda opera eliguntur. Sic S. Augustinus, S. Benedictus, S. Franciscus, sancta Mater nostra Teresa, ac sanctus Ignatius mirabili diceretione & sanctitate conspicui, aliique Ecclesiæ Proceres, qui & vitæ sanctitate & doctrina universam Ecclesiam illustrant.

De hoc autem tertio amoris seu unionis gradu quam plurima scitu dignissima apud sanctam TERENTIAM Matrem nostram in libro *Mansuetudinis* cap. 1. 2. & 3. reperies.

Ec 4

CAPUT

Quantum præsumitur de Domino, tantum pro eo deiecit se.

Effectus hujus amoris recensentur.

vid. not. Balth. in hac capitula lib. Maf. Commentar.

CAPVT XVIII.

Proponuntur ac solvuntur quæstiones aliquæ circa prædictas intellectus & voluntatis operationes in hac divina Unione intervenientes.

Primo quæri potest, Quid sibi velit modus ille communis loquendi Mysticorum (quo etiam sancta TERESIA in lib. *sua Vita cap. 1 §. 10. & 18.* agens de operatione potentiarum, quæ ad istam concurrunt unionem, sæpe utitur) asserentes, aliquando in ista Unione omnes animæ potentias esse DEO unitas, aliquando verò tantum voluntatem, aliquando demum intellectum & voluntatem imaginatione remanente iterum libera.

Secundò dubitari potest, Quæ ratione voluntas ultra intellectus operationem, illam ingrediat caliginem, manente foris (ut Mystici loquuntur) operatione intellectus; cum voluntas eius sit naturæ, ut non possit quidquam amare, nisi illud prius sit cognitum ab intellectu.

Tertiò restat inquirendum, Quæ ratione ista intellectus operatio unionem ipsam consequens dicatur Mystica Theologia sive contemplatio divinæ caliginis.

Quartò, Videtur valde difficile, concedere illapsum divinum in voluntatem, sine hoc, quod iste illapsus prius fiat in intellectu, sicut de facto contingit in gloria.

Quintò, An intellectus in hac Unione objectivè, & quoad essentialia seu propria DEI, ipsum saltem obscure cognoscat.

Sextò, An in illa contemplatione altissima intellectus, quæ DEUM tempore fruitivæ unionis per incomprehensibilitatis speciem lumine à Deo infuso intueatur, vel quando DEI providentia solvitur, ut superius annotavimus, ut divina aliqua mysteria sibi revelata per species intelligibiles à DEO sibi infusas cognoscat: an, inquam, hoc totum contingat sine ulla intellectus ad phantasmarum conversione.

Septimò, An ista Unio fruitiva possit aliquando sine ecstasy contingere.

Octavò, Quibus circumstantiis anima, quæ divinam hanc Unionem in ecstasy passâ est, possit discernere se verè DEO immediatè fuisse unitam, maxime cum sit alia Unio amoris etiam ecstatis, ut *cap. 5. & 12. huius libri* annotavimus, in qua anima tota extra sensus posita, etiam in DEUM transformatur.

Nonò, An in ista unione anima certior fiat de sua gratia, & an reddatur secuta de sua acceptatione ad gloriam.

Decimò & ultimò, An unionis fruitivæ tempore mens sit omnino libera, ita ut tunc temporis possit aliquid mereri.

Ad PRIMAM QUÆTIONEM respondetur, duplicem esse hanc actuale & fruitivam unionem. Alteram, in qua omnes potentie animæ simul cum voluntate absorbeantur, & uniantur & quasi ligantur cum ipso DEO voluntati illapso: & tunc omnes animæ superiores potentie dicuntur esse unitæ, quia ita sunt actuatæ circa propria objecta, ut nulla ratione possint tunc actum suspendere, vel in aliud objectum tendere, nec ullo modo se reflectere supra propriam operationem. Præ nimia enim amoris & suavitatis vehementia, quam

voluntas ex DEI illapso & deosculacione percipit, *Tract. 4.* tanta amoris vi & impetu DEO ipsi unitur & *discur. 1.* coniungitur, ut tota extra se in DEUM rapta, unita & absorpta maneat. Idem etiam præ magnitudine divinæ lucis splendoris intellectus, & *discur. 4.* motia tota DEO stabilita, serena & tranquilla, nullis phantasmatum nubibus obscurata, suspenduntur, & à nobilitate objecti præsentis absorbeantur. Imaginatio verò tunc temporis non solum suspenditur, sed omnino cum ceteris sentibus externis cõsopita manet, aliter quidem quam potentie superiores; nam illæ tunc temporis proprias exercent, imò nobilissimas operationes amoris, fructivæ, & divinisimæ cognitionis imaginatio verò ceterique externi sentibus, propriis actibus destituuntur: nec enim animalis ista portio capax videtur, ut ad montis verticem cum Moysè conscendat, sed potius ad radicem montis constituta, ibi expectet aliquas phantasmatum micæ ex illo convivio decedentes, ut saltem obscure aliquid ex eo percipiat. Quando autem potentie superiores ita sunt actuatæ (ut diximus) circa sua objecta; tunc verè Mystici dicere solent potentias omnes esse unitas, sive deperditas, sive absorptas: quia licet nobilissimo modo sua objecta percipiant, ita tamen sunt circa ea actuatæ, & earum operationes intensæ, ut nulla ratione libere remaneant, neque quoad exercitium actus, neque quoad specificationem objecti, non aliter ac in gloria contingere communis tenet Theologorum sententia. Et hæc dicitur *perfecta unio*, ubi potentie omnes prædicto modo DEO uniuntur.

Alter unionis modus contingit, cum præcedente ista unione totali, DEO permittente, solvitur aliqua potentia: nam licet intellectus immobiliter simul cum voluntate DEO adhaereat, memoria verò, ut S. Mater TERESIA testatur *cap. 17. sua Vita*, aliquando solvitur, & simul cum imaginatione latè agit intellectum & voluntatem turbare, & ab illo felicissimo somno eas potentias excitare, sed interim à divino ipso à suis conatibus deterrentur ipsi præcipientes, *Nolite solitare dilectam, neque evigilare illam faciat.* Can. 8. Brevis autem tempore iterum memoria cum aliis unitur ac absorbetur, & vi aliarum potentiarum, quæ DEO tenacissimè adhaerent, ad eam trahitur consortium.

Solent etiam aliquando solvi potentie superiores, intellectus scilicet & memoria, DEO sic agente, ut illam ineffabilem unionis gratiam sibi à DEO tunc concessam percipere possint, ac alia divina mysteria sibi à DEO revelata cognoscere, ut latius *cap. 13. §. 2. diximus*: & tunc sola voluntas dicitur DEO unita.

Ad SECUNDAM QUÆTIONEM, facilis est solutio: nam ut sæpe, maxime *cap. 10. Observat. 5.* in superioribus capitulis ex mente D. Thomæ docuimus, plus amat voluntas, hoc est intensius se ferventius, quàm intellectus cognoscat: speciatim verò in hac mystica unione, quod quidem ingenuè fatentur gravissimi Theologi. D. Bonaventura scilicet D. Bernardus, Abba em. Vercellensem, Lincolniensem, & Hagonem, ut ibi *Observat. 5.* prænotavimus. Contingit enim voluntatem ultra intellectus cognitionem progredi, licet præeat actus intellectus, ut plenius prædicto *cap. 10. huius libri* observavimus.

Ad TERTIAM ut respondeamus, meminisse opus est (quod sæpe etiam in superioribus prædictis) duplicem intellectus operationem in hac

vid. Tom.
7. Bibl.
Theol. lib.
7. sect. 5.
et 6. &
part. 3.
Theol.
mystic.
nost.
Philip.

Conse-
lend, so-
an à Jo-
sa Maria
cap. 4.
mystic.
Thom. &
Joseph à
Jes. xxi
ius & ali
circi à P.
Barthol.
Commis.
cap. 1.
manus.
§. 5. M.
Teresia

divina unione intervenire alteram, quæ ipsam antecedit, de qua plura in *cap. de intellectus operationibus*, §. 1. differuimus: alteram, quæ ipsam unionem concomitatur, sive (ut verius dicam) subsequitur; & tunc, ut ibi §. 2. dicebamus, intellectus ab illa absorptione divinæ gratiæ absolutus, in eo statu animæ altiore de DEO assequitur cognitionem, quam unquam aliàs habuerit: nam tunc intellectus ex gustu & unione voluntatis cum DEO factus perspicacior, notitiam DEI concipit multò quàm antè clariorem & nobiliorem. Ibi enim intellectus à voluntate iuvatur, ut perfectiorem, quam prius nesciebat, DEI cognitionem acquirat: nam in eo statu sapidam notitiam de DEO assecutus, exultior effectus, & plura & altiora cognoscit, quàm antè per revelationes aut visiones didicerat. Videtur enim ibi DEUS ab intellectu ineffabili modo, effulgetque in intellectu (qui quasi inferius remanserat) clarissima & verissima DEI cognitio, ut plenius in *secundo gradu lucis* superius explicavimus; quæ quidem cognitio *Mystica Theologia* nuncupatur, ob rationem quam ibi attulimus.

Ad QUARTAM solutio est facilius his, quæ diximus superius, ubi explicavimus, quæ ratione possit contingere illaplus DEI in voluntatem, abique eo, quòd similis illaplus contingat intellectui.

Ad QUINTAM QUÆST. respondeo, intellectum in hac supereminenti contemplatione objectivè, & quoad essentialia, non quantum ad *quid est*, sed quoad *quia est*, non distinctè & clarè, sed obscurè & imperfectè posse DEUM in hac vita cognoscere, præcipuè in hac *Mysticæ Theologiæ* contemplatione, hoc est, illa altissima contemplatione, quæ divinam unionem consequitur, ut præclarè docet Dionysius Carthusianus in *Commentariis Mysticæ Theologiæ cap. 9.* ubi secutus D. Bonaventuram & Gerloacem, multis hinc inde allatis argumentis docet, in hac contemplatione DEUM objectivè cognosci, non tamen *quid est*, sed *quia est*, & per appropinquationem grandem ad notitiam quidditatis: ubi inter alia duo potissimum docet. Primum, DEUM in hac contemplatione cognosci ab intellectu objectivè & immediatè, ita quòd non est medium per quòd in ratione objecti, est tamen medium per quòd in ratione speciei intelligibilis; quia per formas similitudines, quæ creatas, & non clarè in seipso cognoscitur. Hæc ille.

Nec enim ulla est implicatio, quòd DEUS immediatè & objectivè per aliquam speciem creatam repræsentetur nostro intellectui, ut eum cognoscat cognitione obscura, & quantum ad *quia est*. In qua cognitione, ut D. Thomas scripsit in Boetium de Trinitate, sunt gradus. Supremus autem gradus erit, quando cognoscitur res non solum *quia est*, sed etiam *quid est*, aut perfectè, aut contusè sive in genere. Quare cognitio *quia est*, eò erit perfectior, quò magis fuerit conjuncta cum cognitione *quid est*.

Ratiò cognitio quid est, est duplex. Prima, quando cognoscimus rem secundum prædicata generalia; ut cum de homine cognoscimus esse animal: Secunda, quando cognoscimus per prædicata specialia; ut cum hominem cognoscimus per suam definitionem, DEUM igitur in hac contemplatione *Mysticæ Theologiæ* cognoscimus, non solum quantum ad *quia est*, sed etiam quantum ad *quid est*, si loquamur de cognitione quid-

ditativa universali ac confusa, ac proinde per magnam appropinquationem ad cognitionem quidditativam perfectam: est enim ista cognitio altissima, clarissima, perfectissima, ac profundissima Deitatis contemplatio, notitia & visio huic vitæ possibilis, ut magnus Dionysius & ejus Explicatores restantur.

Secundum, quod docet Dionysius Carthusianus loco ubi *suprà*, illud erat, hanc contemplationem propriè non esse cognitionem intuitivam, si per intuitivam intelligatur ea cognitio, quæ res in seipsa, & quoad suam quidditatem perfectè cognoscitur. Si autem intuitiva cognitio latius accipiat pro ea cognitione, quæ objectivè res cognoscitur, & quoad essentialia seu propria sibi, quamvis non clarè ac distinctè secundum quod in se ipsa est, tunc etiam in hac contemplatione DEUS intuitivè & quoad *quia est* cognoscitur, non verò quoad *quid est*, nisi valde obscurè & imperfectè.

Ad SEPTIMAM, omisso his quæ *lib. 5. de Contempl.* cap. 1. & 2. differuimus, breviter respondemus, Quòd (si secundum communem naturæ ordinem loquamur) intellectus noster sine imaginationis cooperatione nihilo omnino intelligere valet, eò quòd pro hoc statu intellectus noster in sua cognitione naturaliter pendet à phantasia seu imaginatione, tamquam ab excitante, vel tamquam à potentia necessariò concomitante operationem intellectus pro hoc statu (& in hoc sensu locuti sunt Aristoteles, D. Thomas, ceterique Philosophi) tamen si sermo sit de animabus illis perfectissimis, quæ aliquando divina dignatione ad supernaturalem & plenè Angelicam contemplationem à DEO sublevantur, tunc non est dubium eas ita abstrahi ab omni corporea similitudine, ut sine ulla phantasmatum adumbratione, vel saltem imperceptibili purè & nodè superna ac divina contemplari possint, ut ex Patribus ibi citatis non obscurè colligitur. Plura diximus de hac re *lib. 5. de Contemplatione, ubi suprà*.

Ad SEPTIMAM QUÆST. solutio sit, nulla ratione hanc intuitivam unionem posse sine ecclasi contingere. Quare ex communi omnium Mysticorum consensu vocatur *Unio ecclastica intuitiva*. Præterea Richardum Victorinum de *Gradib. charit.* omnes ferè Doctores & *Mysticæ Theologiæ* magistri secuti, appetè docent, unionem istam divinam ad amorem, quem *desiderium* vocant, id est, in quo anima tota extra seipsam rapitur, alienatur, ac, ut ita dicam, emoritur, consequi, quando mens hominis (ut Richardus loquitur) in illam rapitur divini luminis abyssum, ita ut humanus animus in hoc statu omnium oblitus, enitens nesciat seipsum, totusque transeat in DEUM suum.

Et intra: in hoc statu, inquit *sit in celo silentium quasi hora dimidia, & dum mens à seipsa alienatur, dum in illud divini arcani secretum rapitur, seipsam penitus exurit, divinum quendam affectum induit, & inspecta pulchritudinis configurata, tota in aliam gloriam transit.* Hæc Richardus, qui *cap. 4. de Gradib. charit.* hujus rei eam affert rationem, ut in hac unionem clausis seorsum sensuum ostiis securius secretiusque castissimo complexu anima conveniat cum dilecto. Nos verò præcipuam hujus assertio- nis rationem existimamus, quia non videtur possibile, quòd humana mens DEUM divino contactu ac suavissimo complexu percipiat, quin præ amoris & dulcedinis magnitudine ac intentione

inferiores potentias à suis objectis avulsas omnino suspendat, ac ad se trahat: nam cum animæ vis sit finita, nimia unius potentie intensio, ceteras in suis actionibus remitti necesse est. Unde ad ingentem ac vehementem voluntatis ac intellectus aduersionem omnino sequitur sensuum externorum à propriis objectis abstractio, ac omnimoda alienatio, quæ propriè ecclasiis sive raptus dicitur.

Ad OCTAVAM QUÆST. existimo, humanam mentem, hanc divinam unionem fructivam, in qua DEUS ipse immediatè percipitur & possidetur, etiam semel expertam, nulla ratione de perceptione istius unionis posse dubitare. Nam cum in hoc DEUS ipse interno tactu & amplexu percipitur, sentitur, ac veluti palpetur; præterea cum ex hoc divino contactu innumerabiles divitiæ & thesauri sapientiæ & scientiæ DEI in omnes animæ vires deriventur; impossibile ferè videtur, aliquod dubitationis vestigium in ea anima posse manere, maximè cum DEUS ipse, qui tunc animam suam sponfam amplecti & osculari dignatus est, ei ineffabilem infundat certitudinem suæ realitatis præsentis & unionis. Quare, qui transacta unionem omnimoda hac certitudine præditus non fuerit, (teste S. Matre TERESIA in *Mansione* 5. cap. 1. & in *lib. Vita* cap. 18.) certissimè sibi persuadeat divinam hanc & fructivam unionem neque summis labiis attingisse, quamvis forsan ardentissimum DEI amorem suavissimamque dulcedinem in ecclasiis positis degustasse sibi videatur. Nam tunc, etiam si DEO per amorem & fructivam unionem unitus videatur, ista tamen unio tantum est in affectu, & non in effectu, ac reali cum DEO conjunctione, quam nos in hoc Tractatu verè fructivam Unionem nuncupamus.

Legend.
Commè.
P. Bal-
thas. in
hoc cap.
mansio.
5.

Ad NONAM, non video, qua ratione possibile sit, animam altissimo amoris vinculo DEO congiungi, & ipsam præterea certam esse de hac unionem, sive mutuo amore & complexu cum ipso DEO, & ex alio capite dubiam esse de sua gratia & acceptatione: nam sponsus cœlestis, qui eam reddit certam de sua præsentia & unionem illa altissima & felicissima, reddit etiam securam de sua gratia, sive hoc fiat per specialem revelationem, sive hoc contingat ex vi illius divini contractus, in quo DEUS animam tamquam dilectissimam sponfam deosculatur. Quæ quidem deosculatio tantæ virtutis & efficacis existit, ut nulla ratione possit anima dubitare, videns se ad tantam gloriam sublimatam, ac spiritali connubio ipsi DEO conjunctam esse, suo dulcissimo sponso acceptam ac omnino gratam: arpe enim esset cogitare, DEUM aliqua per causam labe maculatam animam in sponfam sibi eligere. Quare optimè Richardus de Gradi. *charit. cap. 4.* ubi agens de sponsi cœlestis cum anima connubio, ita ait: *Et purgatissimam animam faciens divino dignam conjugio, non habentem maculam neque rugam.* Hoc etiam expresse docuit sanctus Laurentius Justinianus *Tract. de Casto connubio Verbi & anima, cap. 14.* dicens: *Propria efficitur certus salus, lumine gaudet veritatis, presentia exultat sponsi, gustu pinguescit charitatis, experientia nutritur amoris.* Hæc ille. Et cap. 25. ejusdem libri, *Sponsa, inquit, de thalamo ascendit in calum, & de celo jugiter descendit in thalamum. Non pavida, non de salute incerta ingreditur sponsa in supernorum mansionem, sed tamquam in dilecti domum, & in propriam possessionem.*

An verò anima reddatur secunda de sua acceptatione ad gloriam, non ita certum existimo, quin

possit merito de ea re dubitari, quamvis S. Laurentius Justinianus *cap. 25.* ubi *supra* id habet pro comperto, dum ait: *Amor igitur mutui exuberantia, tanta est inter Verbum & animam familiaritas, locutionis fiducia, gloriæ certitudo, &c.*

Ecce infra: *Sapientia ex altissimi ore prodians, in montibus saliens, colleisque transiens, humana illabitur menti non recessura, sed ibidem perpetuò moratur.* Quam quidem tententiam, ut probabilior, & magis divinæ dignationi conformem, libenter amplectimur; alienum enim omnino à ratione videtur, animam ipsi DEO altissimo matrimonio copulatam ab ipso ita relinqui, ut adolecti cœlestiterum coinquinetur. Illud tamen probabilissimum mihi videtur, animam, quæ hac sponsonianis gratia meruit à DEO honorari, eo ipso ad gloriam ac finalem perseverantiam à DEO acceptari: licet forsan ea de hac acceptatione non sit certa & secunda, ac cum timore & tremore salutem suam operetur.

Ad DECIMAM seu ultimam QUÆSTION. respondetur, Animam cum unionem totalem, de qua locutus sumus in respons. ad primum quæsitum, DEO esse unitam, ac in ipsam secundum omnes potentias suas transformata, tunc cum non sit sui compos, neque omnino libera, sed potius amoris & lucis tenacissimo vinculo DEO alligata & conjuncta, nulla ratione eo tempore, quod brevissimum quidem est, potest mereri, ut plenè ex Patribus lib. 6. cap. 5. de Contemplatione probavimus, & speciatim docet Carthusianus de *Laude vite solitaria, art. 36.* ubi ita scribit: *Mens, inquit, nonnumquam absque suo conatu improvise, repente ad contemplationem hanc ac mysticam Theologiam intrinsecum, raptum, & effusim elevatur pietate DEI immensâ, per prævenientem perstringentemque gratiam misericordissimè eam præveniente, ipsamque apicem affectiva & verticem intellectiva potentia immediatè tangente, illuminante, & inflammante tam valide, ut imbecillus creatura confestim & quasi instantaneè defluat & deficiat à seipsa, & super se mirabiliter & gratiosè transferatur in tantum, ut non queat (quamvis vili) revocari, ut puta libertate arbitrii jam quasi ad horam suspensa atque sospita. Quando verò intellectus solvitur, ut in respons. etiam ad primam quæstionem attulimus, ut in illa unionem percipiat statum illum felicissimum, quo fruatur, ac divina illustratione perfusus, divina alia mysteria altissimo modo cognoscatis tunc compos factus sui intellectus, omnia quæ sibi revelantur, plena libertate & dilectione ac percipit, se ea omnino percipere & cognoscere: quod est quidem sufficiens fundamentum libertatis & meriti.*

CAPVT XIX.

Purgatio in via Unitiva contingens.

ANIMA in refrigerium à DEO deducenda, prius per ignem & aquam transire debet. Duplex est enim duplex purgationis genus. Primum quidem per aquam, per ignem verò alterum. Illa quidem purgatio, quæ per aquam fit, naturâ suâ prolixior & diuturnior est illâ, quæ per ignem, & diuturnior, & difficilior sanè: non enim aqua illam habet efficaciam, illamque in torridum ablutione & consumptione ad vitare, quam ignis: hic namque vi & activitate præstat mirabili, ut fordes omnes facilius expurget, & penitus deleat.

Primum quidem purgationis genus ad Incipien-

pientes & Proficientes non raro solet extendi; hi siquidem per laborum, desolationum, ac tentationum aquas solent transire; licet aliquando aestuanti amoris igne, non sine nimio animae languore & angustia, purgantur: Perfecti verò, suavissimo amoris igne & efficacissimo ex DEI unione & perceptione promanante purgantur, & quasi decoquantur: nam cum cor ibi sit totum amoris igne liquefactum, (ut Richardus de *Amoris insuperabilis* cap. 4. docet) purgati necesse est, & ad purum excoqui, si quam habet scotiam, ipso amore, qui ignis consumens est, paleas ignorantiae & delicta juventutis purgans, & purgatissimam animam faciens divino dignam conjugio, non habentem maculam neque rugam. Hæc ille, suavissima autem est simul & ardentissima in hoc unionis statu ab amore procedens purgatio: quare pro tunc anima purissima ex illo arcano amoris amplexu egreditur.

Sed quia nemo tam sanctus, tam in amore præcipuus, tantaque ignitus dilectione, quin amoris vicissitudinibus, & carnis subiaceat fragilitati; (donec enim quis carnis corruptibilis indumetur, quamdiu necessitati peccandi subest, hanc legem patitur;) itaque quoniam nullus est qui non (altem in multis venialibus) offenda, nemo quidem inveniri poterit, etiam sanctissimos, qui purgatione aliqua non indigeat, donec intret in sanctuarium DEI, ibi tunc erit DELATA, perfectio, ac sine intermissione æterna fruitio. Interim tamen sponsi absentia, aliisque laboribus & tribulationibus transientes per aquas multas tribulationum frequentius purgantur.

Quam verò ob causam elementissimus animarum sponsus à dilectissimæ sponse oculis suam præsentiam subtrahit, ac seipsum non raro abscondat, sponsa quoque omnino desolatam relinquat, elegantissimè docuit S. Laurentius Justinianus lib. de *Casto connubio*. Verbi & anima cap. 15. ubi ita scribit: Ratiocinando itaque perscrutemur humiliter causas, propter quas sponsus tam frequenter, etiam à perfectis, & in charitate ardentibus, se absente confitebitur: hoc namque hominano iudicio plurimum adversatur amanti bus: fas quoque non est, Verbum in aliquo errare, neque enim potest, quia veritas, quia sapientia est. Ad reprimendum igitur hominis audaciam, sapientissimè interdum se subtrahit Sapientia, non odiendo, non contemnendo, sed amando. Quis autem, nisi quandoque relictus, sibi propriam nosceret fragilitatem? Continuis successus occasionem parat elationis. Vix quippe flagellis eruditur animus, & tentationibus attritus, suam valet intelligere infirmitatem. Nemo Apostolo sanctior, & tamen de seipso ait sic: De magnitudine revelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis mea angelus satana qui me colapsozaret.

Quis unquam arbitraretur, hominem usque ad tertium raptum cælum, in id in paradysum, ibique arcana Divinitatis audire verba, quæ homini loqui non licet, cujus conversatio propter amoris vehementiam, mensque munditiam in cælis erat, qui non ab homine, quod prædicabat, accepit Evangelium, sed per JESU Christi revelationem, qui fiducia dicitur: *Certus sum, quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque principatus, neque virtutes, neque instantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit me separare à charitate DEI, quæ est in Christo* JESU & ne elevaretur ma-

niret supra se, necessariò doceri habuit per se, de se.

Non autem dubitandum est de tanto credere viro, quod ipse de se testatur. Nemo tantis altissimè, ut quamvis charismatibus multis ornatus sit, absque disciplinæ documento possit evadere. *Propterea quidem ad malum hominis est natura ab adolescentia sua, secum sibi adversantem portat.* Privatus etenim amor ignotum illum reddit sibi, facile & rectè indicat aliena cum aperiuntur ei, sua verò non potest: medicamine igitur eger alieno, cum suo nequeat liberari: quam obrem Sapientia quandoque se subtrahit, ut quem diligit, humiliando custodiat. Nam maximum humiliationis genus est, vehementer putareque amantem, dilecti sui privati præsentia. Opponit præsumptioni obstacula antequam veniat, luitque dilectoris, quamvis doleat, quamvis nolens & renitens, salutis operatur remedia. Nullum isto probabilius tot præcipue charitatis potest sentiri argumentum. Sic enim in Apocalypsi loquitur: *Ego, quos amo, arguo & castigo: Patienter itaque & humiliter hanc sustineat amoris vicissitudinem etiam sponsa, gaudet erudiri, ne præsumat; dilcat se agnoscere, ne cadat: sciat scriptum esse, Anterum exaltatur* Prov. 16. cor. Præstantius verò est innocentem humiliari, quam justè: nam innocentia meritum cumulat, justitia autem perfolvit debitum.

Iustè quippe Propheta sanctus humiliatum se agnovit, qui post violatum proximi thorum, post contra DEI voluntatem populi numerationem, post perpetratum homicidium aiebat: *Præquam humiliaret, ego deliqui.*

Iustè quoque Propheta alius se & populum DEI humiliatos confitebatur, quum lacrymola prece diceret Domino: *Petravimus iniquitatem seculi, impiè gestimus, & recessimus, & delinavimus à mandatis tuis, atque iudiciis: neque enim in justificationibus nostris prosterminum preces nostras ante faciem tuam, sed in viscerationibus tuis multis.* Propter peccata quidem nostra & iniquitates Patrum nostrorum, Jerusalem & populus tuus in opprobrium sunt omnibus per circuitum nostrum.

Innocenter verò humiliatus fuerat Job, vir ut loquitur simplex & rectus, actimens DEUM, & recedens à malo, qui postquam illam substantiam, post autem totum interitum, post vulnere circumcises & verum rostrum in sua perseverans innocentia, dicebat confidenter: *Non peccavi, & in amaritudine moratur oculus meus.*

Præ omnibus denique innocenter & sine causa humiliatus est Dominus JESUS, qui peccatum non fecit, nec delus inventus est in ore ejus; & tamen sicut ovem ad occisionem ductus est, & tamquam agnus coram tondente se non aperuit os suum. Non tristetur quævis anima, etiam si sponsæ gratiam promeruit, cum se ad tempus Verbum subtrahit, & humiliando custodiam si iustè, sustineat æquanimiter: si verò innocenter, cum exultatione. In nullo DEI valet errare Sapientia.

Non quidem mediocriter est commodi hujus dispensatio vicissitudinis: roties recalcit spiritus, renovatur animus, & amor augeatur, quoties post latebras sui præbet copiam sponsus. Commota sunt (sicut læta narrat Historia) viscera Joseph super Benjamin fratrem suum, cum post longa temporis spatia illum videri promeruit. Sed & spiritus Jacob revixit, quasi de somno gravi evigilans, cum Joseph viveret, atque universæ terræ Egypti dominari audisset. Deinde videns illum, iterum su-

Gm. 8.

Apo. 3.

Prov. 16.

Psal. 118.

Dan. 9.

Job 17.

Isai. 53.

2. Cor. 12.

Rom. 8.

XIX.

XIX.

XIX.

XIX.

XIX.

XIX.

XIX.

XIX.

XIX.

XIX.

XIX.

XIX.

XIX.

XIX.

XIX.

XIX.

XIX.

XIX.

XIX.

XIX.

XIX.

XIX.

XIX.

XIX.

per collum ejus, & inter amplexus flevit, dixitque ad Joseph: *amatus moriar, quia vidi faciem tuam.* Si sic exaltat spiritus per praesentiam carnis, quid ager amantis spiritus cum revisit Verbum? nemo expiatur Verbi hujus gaudia reditus. Quis valet dicere, quanta hinc inde resonant dilectionis eloquia? pro praesentia, exultationes; gemitus pro dilatione, compunctiones pro culpa, pro venia emendationes, amplexus pro fiducia, ardores pro amplexibus, pro ardoribus humiles liquefactiones, pacisque suavissimam abundantiam post animae liquefactionem. Haec nempe spirituales vicissitudinum deliciae sunt sponsi & sponsae, ista sunt sancti tripudia amoris. Nullus experietur talia, nisi qui ardentem diligit; ignitus verò amor ex privatione agnoscitur.

Qui parum amat, nec dilecti recessus causas inquit, nec exoritur ut quærat, non gemit pro dilecto, neque dolet pro delicto. Non ita autem qui diligit multum; nunquam enim sine dolore amittitur, quod cum maximo amore possidetur. Amoris vehementia ex inquisitione colligitur. Legitimus namque amator, mox ut abest sponsum, redit ad se, cordis sui latebras perlustrat, diligenter intentiones, cogitationes, affectionesque examinat, si quid in verbis, si in factis deliquerit, subtiliter judicet. Utrum erga fratrem peccaverit: aut proximo suo aliquod scandali posuerit offendicu-

lum, rememorat. Quod si errasse deprehenderit, tam diu dolore affligitur, donec pacatam in se videat conscientiam.

Et paulò infra: Nemo enim, nisi post paupertatis ærumnas, & necessitatis angustias, divitiarum novit commoda; nullus sanctorum bonum, solpitatisque dulcedinem, nisi ex crebris languoribus, & ex diversorum comparatione dolorum sufficienter valet agnoscere. Ex tenebris lux, ex bello pax, ex jucunditate tristitia, ex abundantia egestas, ex bono malum, ex spei claritate desperationis caligo, & ex suavissimo Verbi contubernio, absente illius cruciatus intelligitur. Ille igitur veraciter penes se totis sponsum conservat conatibus, qui per amoris vehementiam passus est vicissitudinis damnum. Proximis comparitur amantibus, praecavet pericula, causasque discessus prudenter devitat, suis sapiens efficitur pœnis, suisque tentationibus eruditus. Planè laudabilis pauperitas, quamvis non in se, sed propter fructum, quæ amore acutivitarum. Commendabilis casus, & non reipienda tentationum molestia, per quam mens ad virtutum exercitia robustior assurgit. Non enim minus honore dignus est miles Christi, qui posteaquam prostratus est, viriliter pugnam relumens, gloriosum triumphum obtinet, quam qui sine ullo belli discrimine perseveravit in certamine. Hæcenus S. Laurentius Justinianus.

TERTIA PARS.

Dispositiones divina Unionem fructivam præcedentes, ac mirabiles effectus eam consequentes.

CAPVT XX.

De dispositionibus hanc divinam Unionem præcedentibus.

NON est una ad fructivam Unionem, quam DEUS solet communicare, dispositio: nam cum sit multiplex Spiritus divini gratia, variaque ejusdem charismata, sic diversimodè ad divinæ suæ voluntatis nutum animam ad fructivam unionem pertrahit. Omnes tamen ferè dispositiones ad duplex genus reduci jure possunt. Alterum, quod in nostra situm est voluntate, non tamen sine divini auxilii infuso lumine. Quod quidem dispositionis genus, activum merito nuncupari potest, quia nunquam sine nostro conatu cooperatione, & solet contingere. Alterum dispositionum genus, passivum in eo sensu dicitur, quia anima divinitus à DEO præventa, ad hanc arcanam cum ipso conjunctionem, non tam ducti, quam trahi rapide videtur.

De utroque dispositionum genere mentio fit tam apud Patres, quam apud alios non infimæ notæ Auctores. D. Dionysius Areopagita pluribus in locis modum tradidit, quo ad hanc unionem pervenitur: præsertim in Mystica Theologia, & in Epistolis, possumus in his quas Timotheo discipulo exaravit, ubi omni intellectu discursu præmissis, omni inordinata affectione penitus mortificata, voluntatem ad divinam hanc unionem erigere aperte docet sequentibus verbis: *Et*

si sit possibile ignotè consurgere ad ejus unionem, quæ est super omnem substantiam & cognitionem, eternum excessus cuiuspiam ab omni irretentiabili & absoluto, munde ad supersubstantialem divinarum tenebrarum radium sursum agere. Et de Divinis nominibus, cap. 7. Est iterum divinis, ait, cognitio DEI, in qua ipse cognoscitur per ignorantiam, quando scilicet mens ab omnibus intellectualibus & intelligibilibus recedens, & tandem seipsam excedens, unitur radii æternæ sapientia inscrutabili profunditati.

Ex hac divini Dionysii doctrina duo colligit D. Bonaventura pluribus in locis, præcipue in lib. de Mystica Theologia, quorum alterum est, medium magis idoneum ad elevationem animæ ad hanc unionem, esse consurrectionem per viam affectivam, quæ præcipue anagogicis actibus, sive aspirationibus ad DEUM continuò exercetur; quæ de re pluribus in locis egi D. Bonaventura, in Tract. Mystica Theologia, præsertim in Cap. 3. *De via Unitiva*, & hoc ipsi quod insinuat D. Dionysius in verbis illis: *Consurge ignotè.* Et in his quæ præmiletur, *Forti concentratione sensus derelinque, & intellectuales operationes, & sensibilia, & intellectualia omnia.* Quasi dicere, in hac via non utendum esse notitiis & cognitionibus particularibus intellectus, prout plenius D. Bonaventura disto cap. 3. p. 4. docet; sed potius elevationem sive consurrectionem per viam affectivam. Ecce dispositionem activam, quam primo loco D. Dionysius omnibus ad hanc Unionem properantibus exponit.

Alterum est, cum anima ingenio DEI desiderio afficitur & crescit, & in abnegatione seu mortificatione